

ŞİMDİ GENEL AF!

Açlık grevleri, ardında Yalçınkaya ve Eroğlu'nu bırakarak, sona erdi. Hükümet "uzlaşmadığını" bir marifetmiş gibi söylüyor. Sonuç ne olursa olsun, onurlu bir direniş yapıldı. Şu var ki, bu mücadelenin yükü artık ikerdekilerin omuzlarından alınmış ve dışarıya taşınmalıdır. ATO Başkanı Selim Ölçer bu direniş sırasında doktorların da bir sınavdan geçtiğini belirtiyor. (Sayfa: 5-6)

SİYASİ HABER VE YORUM GAZETESİ

17

27 AGUSTOS-9 EYLÜL 1989 1500 LIRA

adımlar ASKERİ ÇÖZÜM: ÇIKMAZ YOL

GENELKURMAY BAŞKANI VE HÜKÜMET NE DEMEK İSTİYOR?

Genelkurmay Başkanı Toruntay, ansızın yaptığı çıkışla, kurtleri "düşman" ilan ediverdi. Hangi yetkiyle?.. İplerin ordunun eline geçmesinin Doğu'daki sonuçları neler olabilir?.. Yoksa bu gelişmenin arkasında Evren'in cumhurbaşkanlığını pekiştirme hesabı mı yatıyor?

Demirel ve Ecevit açık tutum aldılar. İnönü Toruntay'ı değil, hükümeti hedef aldı. Sonuç olarak, işlerin, askerleri bir kez daha devreye sokma noktasına gelmesinin tek sorumlusu olarak Özal hükümeti görünüyor... Gerçek çözüm yolu nedir? Geniş bir ulusal mütabakat ve tabii askeri çözümlerin kesin olarak dışlanması ve politik çözüm bulunması... (Sayfa: 4)

► MARKSİSTLER BİRLİK SORUNUNU TARTIŞIYOR

Marksistler arasında bugüne dek gerçekleşen en geniş tartışmalar, marksist solun birlik sürecini derinleştiriyor. Çağatay Anadol, Halil Berktaş, Ertuğrul Kürkçü, Nail Satılmış, Ahmet Ural, Orhan Koçak birlik tartışmalarını değerlendirdi. (Sayfa: 8-10)

► DEMİR ÇELİK İŞÇİLERİYLE DAYANIŞMA

Demir-çelik işçileri aylardır greve, Açlık pahasına süren direnişten kim karzıncı çıkacak? (Sayfa: 12)

► SOSYALİZME NE OLUYOR!

Polonya'da KP hükümetten düştü. Dayanışma hükümeti kuruyor. Sosyalist ülkelerde yaşanan en radikal deney. Macaristan'da hızlı değişimler. Bütün bunların anlamı nedir? Kazanan sosyalizmi mi? (Sayfa: 15)

► TÜRKİYE'NİN EVİTA'SI

Birinci turu tamamlarken, Tarkılı, Akan, Cüenoglu Evita'yı değerlendirdi. (Sayfa: 18-19)

Genelkurmay Başkanı Torumtay ne demek istedi!

ASKERİ BASKI

Bir başka gerçek, sorunun yalnızca Türkler tarafından çözülemeyeceğidir. Tıpkı yalnızca Kürtler tarafından da çözülemeyeceği gibi! Sorun ancak iki tarafça, birlikte çözülebilir. Ülkenin ve dünyanın bugünkü koşulların-

da, bir taraf, kendi içinde tam bir mutabakata varmış olsa da, kendi çözümünü öteki tarafa kabul ettiremez. Çözüm, karşılıklı anlayışa, mutabakata bağlı, adil bir çözüm olmalıdır.

Nurettin Tan (İstanbul)-Hükümet 50 günlük bir aradan sonra Ankara'da ilk toplantısını yaparken, Genelkurmay Başkanı Başbakanlığa geliyor, Başbakan ile bir görüşme yapıyor ve ayrılırken gazetecilere, silahlı kuvvetlerin Güneydoğu'da daha sert bir tutum alacağını belirten bir açıklama yapıyor. Bu açıklamada kimi kapsadığı kesin belirlenemeyen bir "düşman" tanımı bulunuyor.

Bu çıkış, kamuoyunda ordunun sivil yönetim karşısında "Kürt sorununda ipleri biz ele alıyoruz" demesi şeklinde yorumlandı. Hükümet son haftalarda silahlı eylemlerin artması karşısında sessiz kalmış, muhalefet partilerinin ısrarlı taleplerine rağmen, bir toplantı yapmakta bile gecikmiş, hiçbir inisiyatif ortaya koyamamıştı. Bu durumda birçok çevre Genelkurmay Başkanı Necip Torumtay'ın tutum almasını haklı gördü.

Kilit sorun: Cumhurbaşkanlığı seçimi

Politik güçler ise, bu gelişmelerin arka planında yaklaşan Cumhurbaşkanlığı seçimlerinin yattığı konusunda görüş birliği içindeydiler. Daha önce birçok kanaldan ordunun cumhurbaşkanlığı makamında Evren gibi "laik" ve "Atatürkçü" birisini görmek istediği kamuoyuna duyurulmuştu. Askerler politik yaşamdaki geleneksel konumlarını terketmek yanlısı değildiler ve burada Cumhurbaşkanlığını kilit sorun olarak görüyorlardı.

Genelkurmay Başkanı'nın son çıkışının, askerlerin politik yapıdaki konumlarını genişletme çabasıyla bağını saptayan Süleyman Demirel ve Bülent Ecevit hemen açık bir tutum aldılar. Bu konuda oldukça deneyimli olan iki eski başbakan, ısrarla sivilleşme üzerinde durdular. SHP Genel Başkanı Erdal İnönü ise, Genelkurmay Başkanı'nı onaylamadığını hissettirmekle birlikte, kendisiyle tartışmak istemediğini söyledi, daha çok hükümeti karşısına almayı tercih etti.

Hükümet ise kendisinin bir anlamda hiçe sayılması karşısında hiçbir tepki göstermedi. Özal, alçak sesle, "Güneydoğu'daki olaylar bu kadar büyütülecek kadar değil", demek yetindi.

Oysa işin buraya varmasında en büyük sorumluluk ANAP'ın bencil politikasındaydı. Kamuoyunda ve siyasi partiler arasında yeni cumhurbaşkanının askerlerin müdahalesi dışında, sivil güçler tarafından belirlenmesi konusunda oldukça geniş bir mutabakat varken, Özal, bunu

kendisinin ve partisinin çıkarları için kullanmaya çalışıyordu. Cumhurbaşkanını parlamento seçmelidir, şeklindeki ilke, Özal tarafından, 'ANAP tarafından seçilmelidir' e dönüştürülmüştü. DYP ve SHP tarafından haklı olarak reddedilen bu yaklaşım yani, Özal'ın "ben yaparım olur" tutumu, politik istikrar-sızlığı derinleştirmektedir. ANAP, kendi parti çıkarlarını, sivilleşmenin genel çıkarlarının üstünde tutukça bu devam edecektir. Bu durumdan en çok kimin yararlanacağını ise, son gelişmeler apaçık ortaya koymuştur.

Genelkurmay Başkanı'nın açıklamasıyla, Güneydoğu'daki soruna askeri bir çözüm getirme çizgisi öne çıktı. PKK'nın artan eylemleri karşısında sertlik yanlısı eğilime hak verenler arttı. ANAP adına yapılan bir açıklamada, "devlete kurşun sıkanlar elbette düşman olarak adlandırılacaktır" dendi. Demirel, "eşkiyanın başının ezilmesinin gerekliliğinden" sözetti. Kimi gazeteler, askeri çözüm fikri çevresinde ulusal bir mutabakat oluşturmak için harekete geçtiler. TRT, özel çekilmiş askeri operasyon filmleri yayınlamaya başladı.

DSP Genel Başkanı Ecevit ise, serinkanlık çağrısı yapıyordu. Ecevit, Hürriyet gazetesine yaptığı açıklamada, barışçı çözüm yollarının araştırılmasının zorunluluğunun altını çizirken, bunda başarılı olunamadığında, askeri çözümlerin kaçınılmaz olarak gündeme gireceğine işaret ediyordu.

Aslında soruna çözüm yolları bulabilmek için, önce sorunu doğru tanımlamak gerekiyor. Çözülecek sorunun tanımlanması konusunda

► Torumtay: Yaptığı son çıkışın, askerlerin politik yapıdaki konumlarını genişletme çabasıyla bağını saptayan Süleyman Demirel ve Bülent Ecevit hemen açık bir tutum aldılar. İnönü ise, daha çok hükümeti hedef aldı.

bir anlayış birliği zorunlu. Askeri çözüm yanlıları, sorunu yalnızca PKK'nın bir türlü ölenemeyen askeri eylemleri olarak tanımlıyorlar ve bunu öncelikle bir ulusal güvenlik sorunu olarak ele alıyorlar. Sorunu bir bölgesel geri kalmışlık sorunu olarak tanımlayanlar da var. Kimileri ise sorunu yalnızca "dış güçlerin kışkırtması"ndan ibaret görüyor.

Sorun, ülke çapında bir mutabakatla çözülebilir

Güneydoğu'da son yıllarda derinleşen ve şimdi giderek içinden çıkılmaz hale gelmeye başlayan sorun, ancak ülke çapında bir mutabakat-

la çözülebilir. Bunun için de öncelikle sorunun tanımlanmasında bir mutabakat zorunludur. Çözeceğimiz sorunun ne olduğu konusunda bir fikir birliği olursa, o zaman çözüm yolu konusunda da bir fikir birliği oluşabilir.

Sorunun bütün kamuoyuna paylaşılan bir tanımının yapılabilmesi için açık tartışılabilmesi gerekir. Sorun bütün boyutlarıyla, dün ve bugünü ile açık tartışılabilir. Son yıllarda bu yönde kimi adımlar atıldı. Sorunu "Kürt sorunu" olarak tanımlayanlar, insan hakları ve demokrasi ölçütlerini temel alarak çözümler araştırarak genişledi. Sorunun asıl sahibi olanlar, Kürtler, kendi görüşlerini açıklamak için çabalarını artırdılar. Bu sorunun artık bir tabu olmasına son verilmesi, açık ve geniş tartışılması fikri güç kazandı.

Aslında çok karmaşık bir sorunla karşı karşıyayız. Söz konusu olan, nüfusun yaklaşık beşte birinin geleceğini ilgilendiren bir sorun. Bu insanlar yoğun bir baskı altında tutuluyor. Türkiye'nin demokratik gelişebilmesi için çözümü zorunlu bir ulusal eşitsizlik var. Bölgenin sosyal-ekonomik-kültürel geri kalmışlığı var. Kürtler başka ülkelerde de yaşadığı için, sorun bölgesel bir nitelik de kazanıyor. Üstelik bu bölge dünyanın en gergin bölgelerinin, belki de başında geliyor. birçok Batılı devlet -en başta ABD- çeşitli nedenlerle soruna taraf olmuş durumda. Ve son yıllarda bu karmaşık duruma askeri çatışmalar da eklenmiş bulunuyor.

Böylesi karmaşık bir sorun, geleneksel formüllerle, basmakalıp şab-

lonlarla çözülemez. Bütün boyutlarıyla araştırılıp, tartışılması, farklı seçeneklerin değerlendirilmesi, sonra da adım adım çözüme götürücü bir politikanın ortaya konması gerekiyor. Bunun için de öncelikle serbest, önkoşulsuz bir tartışma şart. Politik bir çözümün, şimdi kangrenleşen askeri boyutu da dikkate alıp onu ortadan kaldıracabilecek genişlikte bir politik çözümün ortaya çıkması, ancak o zaman mümkün olabilir.

Açıklık, bütün olumsuzlukların panzehiridir!

Askeri boyutu bir politik çözüm içinde gündemden çıkarmak yerine, bu boyutu derinleştirme yolundaki her gelişme, hem sorunu daha güçleştirecek ve Batı'dan bir müdahaleye daha açık duruma getirecek, hem de demokratikleşmenin tıkanmasına ve Türkiye'nin yalıtılmasına yol açacaktır. Bugün askeri boyutu üretmiş olan koşullar değişmedikçe, askeri alandaki gelişmeler ne olursa olsun, bu boyut yeniden ve yeniden ortaya çıkacaktır.

Bir başka gerçek, sorunun yalnızca Türkler tarafından çözülemeyeceğidir. Tıpkı yalnızca Kürtler tarafından da çözülemeyeceği gibi! Sorun ancak iki tarafça, birlikte çözülebilir. Ülkenin ve dünyanın bugünkü koşullarında, bir taraf, kendi içinde tam bir mutabakata varmış olsa da, kendi çözümünü öteki tarafa kabul ettiremez. Çözüm, karşılıklı anlayışa, mutabakata bağlı, adil bir çözüm olmalıdır.

Kürtler kendi görüşlerini özgürce dile getirip, tartışıp, geliştirme olanağı bulmadan, kendilerini bir taraf olarak biçimlendirmeden, böylesi bir mutabakata yönelemezler. Kürt aydınlarının, örgütlerinin, partilerinin özgürce görüş geliştirmesi, bunları kamuoyuna sunması mutlaka sağlanmalıdır.

Eğer askeri baskı kalkarsa, Kürtlerin varlığı tanınırsa, onların temsilcilerinin görüşlerini serbestçe açıklaması sağlarsa, kimse silaha sarılma ihtiyacını hissetmeyecek, dış güçler de müdahale olanağı bulamayacaktır. Açıklık, bütün olumsuzlukların panzehiridir!

Görüldüğü gibi, politik rejim sorununun kilit sorunu haline gelmekte olan cumhurbaşkanlığı seçimi ile bir başka kilit sorun olan ulusal sorundaki gelişmeler içiçe geçiyor ve bütün bu sorunları demokratikleşme doğrultusunda geliştirebilmek için tek yol, ilgili bütün tarafların sivil ve barışçı çözümleri başa olan adil, demokratik mutabakatlara ulaşması için çalışmak olarak belirleniyor. □

Marksistler temel sorunlarını tartıştı

BİRLİK: KENDİNİ YADSIMANIN SENTEZİ

Geniş bir marksist çevreyle birlik tartışmasına katılanların, yani birlik sürecini örgütsel birlikle taçlandırmak için hareket edenlerin, ilkin sında anlaşması gerekiyor: Kendi ideolojimizden, yani kendi özel siyasal programızdan feragat etmeyi göze almadan, birlik yoluna çıkılmaz!

Sembol Gölgesi

En etkili marksist çevrelerden biraraya gelen 18 kişinin "Sosyalizm" başlığıyla yaptığı bir bir, özellikle sosyalizm için örgütleride yayımlanmış. Bu çağrı (tunc, 12-13 Ağustos günlerinde, 18. jinin ifade ettiği) de çok ge- bir bir topluluk, marksist solun bir sorununa tartıştı. Birlik süreci- geleceğinde de önemli amaçlar tartıştı, elbirliğiyle gerçekleştire-

Marksist sol birlik sürecini derin- tirme konusunda hâlâ önemli za- lar göstermesini karşın, bu tartış- a ciddi bir olgunluk düzeyine aç- ıktı. Teorik dogmatizmi ken- deoideolojizme içselleştirmeyi istie- ren, bu yüzden de on yıldan bu- na pek de yol almışlığı gülerine- rin sayısız çok azdı. Tartışmaya ka- rınanlar büyük çoğunluğu, birlik ayırmaya kararlı ve yapıcı bir tu- m içindeydiler. Büyük çoğunluğu, eolojik bakımdan sürekli yenilen- e dörtdü bir tartışma, tartışmayı ilkin içinde yayıyan ve buna baş- larıyla paylaşmaya kalkışan bir tu- m içindeydi. Birlik sürecinde si- sal davranış da önemli bir etken- akınca eğer, yeni bir siyasal kiti- riliye yerleşmeye başladığını da- şeye ıspucu ortaya çıktı.

Ağustos tartışmalarının mark- sist solun bir bütün olarak ge- rekçileridir (on önemli aslında- rı: biri doğrudan kaydedilen, irik" sol örgütlenme tartışmasında son tıyışın kimi noktaları dikkat- ıktır) sayılır. Geniş bir marksist çevreyle birlik tartışmalarına katılanların, yani bir- e sürecini örgütsel birlikle taçlan- mak için hareket edenlerin, il- n sında anlaşması gerekiyor: Ken- deoideolojizmden, yani kendi özel- siyasal programızdan feragat et- yeri göze almadan, birlik yoluna- çıkılmaz!

Kendi doğrusunu ideoloji ve roğrazından ibaret gönen ve bun- ı da dolayısıyla dokunulmaz, de- mez kılan bir anlayış artık ekisi- mlenmiş. Birlik tartışmasına- ajlamak demek, herkin kendi- ıgrasını operasyon masasına ya- rınus olmuş demektir. Bu operas- ın bir tek farkı var: Katılma- nı hiçbir otoritenin asistini değil, rkesi eği hile ve sorumlulukla ve- rperit dışındadır.

İdeolojizminin ve siyasal prog- ıplarının, zaten yayılan dö- eme ilikliğinde, bugünden kestirile- yecek bir geleceği açıklama bir argüman istisna değildir. Aslında i- beti gerektirilmiş koruyacak bir si- asal bir gran isteme bile yapılm-

maz. İnsan iradesinin ve yetilerinin ötesinde, tansal-sinsel bir imnalla örgütür ideolojinin değişimleşme- inammak.

Kendini sürekli yenilemek, ken- di sürekli ekimlektir. Kendi ideolojilerimiz sürekli yen- lenir ve değişirler, başkalarıyla ya- şadığımız da değişim sürecinin ve- meti de artacaktır. 12-13 Ağustos toplantısına katılanlar, kendi gırı- larını ortaya koyarken, onları baş- karılarıyla paylaşmış oldular. Katıl- ların, toplantıdan girilirdi gibi çı- kışmadıkları söyleniyor oldu. Her- kesin öyle olması eğer, sevindi- ridir.

Danışıklı ki, bu değişim kendi- deki katında yayılıyorlar, gelecekte de yalnızca kendi özel siyasal prog- ramları ve teklif örgütleri kimlikleri- kaybedebilirler. Oysa sonuçta, daha büyük, daha üst düzey bir orga- nizm düşüncesi ve partiyi karanacak- larıdır.

Bu yolu seçmek miyaz? Çalıs, demokratik, yasal, yün- sal ve birleşik bir parti, ancak bö- le bir yolun geçerek kazanılabilir. Bu yolu başında ise, başkalarıyla paylaşılacak istenir hiçbir prog- ramatik metin, bir kuyul olarak ö- nüşlemeye. Sürekli olarak önde- şimlenir. Kendini ciddiye alan adam ne kadar ciddiye alabilir; kendi doğrularına kışkırtılıla sahip çıkıp yalnızca bakılmasını karp et- tikleri davranış bir marksist de e- kadar ciddiye alabilir.

Sözgeçimi bu bağlamda, 18 kişi tarafından hazırlanan "Sosyal- ize" çağrı metni, çağrılarında bir- on kuyul olarak kabul etmek zorun- da oldukları bir metin olarak ala- nırmaz. Böyle alınmaz da istememe- lidir. Kaldı ki söz konusu metin bir- program ya da örgütsel bir birliğin ilkerleri de değildir. Bir ön metindir; tartışılabilir, tartışılmalıdır, tartış- ır ve bununla yenilmek de en akı- cı olmalıdır.

Söz konusu metin tamamlanmış bir ilkerler toplama mıdır?

Eğer böyle kabul isteniyorsa, iki nokta belirlebiliriz: Birincisi, ta- mamlanmış bir ilkerler toplama; an- cak birer birliğin ilkerleri değil, bir- leri. İkincisi, örgütsel bir birliğin ifadesi olan programatik ilkerler to- plama bile, hiçbir zaman tamamlan- mış olmayacaktır. Kestirilemiş, ta- mamlanmış, bir simfuz toplama- gırmek (böyle söylemler de ol- du) asla siyasal program değil, an- cun birer yoldaşmadır, o kadar. Bugün böyle bir yanlışlar sıra et- meye, anlamışlığını aynı sıra, bir- e- yemek de dırma strektir.

Eğer bu an içinde bulundukmuş- aşınaki ilker tamamlanmış bir ilker-

bütünü oluşturulmaya çalışılacaksa, bu da tartışmanın bütün bileşenle- rinin katkısı olmaksızın gerçekleştirile-

Kısacası, 12-13 Ağustos tartışma- platformları başladığı anda, çağrı metni başla bir metne dönüştüröl- meye başlamış demektir. Yoksa bu metni dokunulmaz bir ilkerbütünü saymak, tartışmanın neinesini de- yirtene kaldırarak bir tutumdur. Örtene geçecek olan ise, 18 çağrı- nın ömürlüğü anırlı bir nesnellik- tir. Sayıları iki yüz varan marksist bu durumda neyi tartışacaklardır? Her tartışmak için çağrılıp hem de ömür tartışılacak belgeler çıkartı- larını neyi paylaşacaklardır? Tartış- maların bu yön, 12-13 Ağustos'ta- nın olarak sonuçlanıp netleşmeden- kalır.

Çalışarak ancak, kendilerini ha- zarladıkları metinden dışsallaştırıl- larında, bu tartışma ve birlik sü- recinde de doğru bir tutum alın- ol- caklardır.

Gerek bu yanları, gerek on de- ree genel ve soyut olup ancak- olduğı için de yetersiz olmak- la birlikte, başlangıç için yeterli sa- yılabilirler ilkeri dikkate alınırdı. 18 çağrıya büyük bir çoğunluğu birleşebilecek bir metin hazırla- mışlardır. Bu metni geriye götürme- yi düşünen çıkmayacaktır. Bazılar- ın düşündüğü gibi, kimilerini ay-

ran bir metin de değildir hazırlanan. Tabii bu, üstünde kışkırtıcı göste- rilen metnin ilkerlerini tartışılmasın- na engel değildir.

Sözgeçimi, günümüz dünyasının global sorunlarının nihai ve kalıcı çözümüne yönelinilebilmenin bile- "Ankara sömürücü sınıfı toplama- deyiş özi mülkiyet ilkerlerinin yer- yünden kaldırılmasına ve dünya sosyalizme" başlanması, eksi bir anlayışla hâlâ arar edilemez an- lamına geliyor. Kısacası eksi ola- rak kapitalizm olan sorunların öz- çözümünün sosyalizme havale edilme- si, hiçbir zaman eksi bir çözüm arası olmayacağı gibi, global so- runların gezegenimizi tehdit eden- bir tehlike olduğuna sosyalist ilker- lerin payına da görmezden gelmek- olacaktı.

Yine, sosyalizmin örgütsel birli- şin program ve demokratik me- kerizeyletmiş temel ilkerinde de ol- açığı vurgusu da, pek tartışmalı bir- konum kesin bir doğrusunu gibi- öze sürülmesi anlamına geliyor. Oysa, özellikle Stalinist deformasyon- un içinde birokratik-otörler me- kerizeyletmiş toplum ve komünist partilerde aynı biçimde geleceksiz- leştiren olan demokratik mekerizeyle- tildiğini yeni bir tarza dönüştürme- si, birleşik yası parti tartışmasın- da kilit önemdedir. Marksistler, "heriği bir demokrasinin, merkezi hi- yerarşinin bir cürisi olarak kalması- na değil, "yeni tip parti"nin her ko-

sulla korunan bir yaşam biçimine- dönüştürmesini istiyorlar.

12-13 Ağustos tartışmalarına, yasal ve birleşik bir marksist partinin ha- zırlık çalışmalarını, ilgin bir dü- zeyin pedali varolduğunu gösterdi. Birleşik partinin yasallığı konusun- da anlaşmak, ehtece çok önem ta- şıyor. Tartışmanın devamında konu- nun bu yönü öne çıkacaktır. Şu var- ki, Yeni Özgü dergisi yayınları sırala- rı tartışması ana eksenleri olarak sosyalizm anlayışının zedelenme- rektirğini belirtiyorlar. Neden olmu- ştu? Sosyalizm anlayış, birleşiciliği- olabileceği gibi, gerçekliğinde makul- bir ayrıştırıcı da olabilir.

İdeolojilerin ve siyasal prog- ramların yiceliğidir bir geçmişimiz var. Oysayıcılıklarımızda son on so- nuların yiceliğimize gerekirdi. Bir si- asyal programın sonunun tohumu- onun doğumunda ektir. Kendinizi- böyle alabiliriz bir olgunluğa eri- yebiliriz, birlik de o kadar yakın- laşacaktır. Bugün yiceliğimize olan, marksist solun birliği ve birleşik partidir.

Kendini yadısımaya hazır olma- dın birlik sürecine katılmak, hiç kimse için mümkün değildir. Ve an- cak, ayrıncılık konuşm- kazzama, program ve politikaların güvenim- kılma, kadroların özi biçiminde, marksist solun birliği ve birleşik partidir.

Halil Bertay Sosyalist Birlik Dergisi yazarı

"DİYALOG VE YAKINLIKLARI GELİŞTİREN ÖNEMLİ BİR FIRSAT"

Ağustos ayının 12-13'ünde 150 marksist bir araya geldi. Dik- katini çekti. Oysa insanların il- gini boyunca toplantıyı büyük bir ilgiyle takip etmeleri, birlik ko- sunundaki arasıya sahipleri olduk- larını belli etmişler oldu. Bu bir olumlanak o insanların büyük ço- çunluğunun belli yünde 90'ın yar- tıdan fazla tabuları koymayı amaç- lasıydı. Ve bu yaklaşıma gösterile- ren tepkilerle o özelliklerini belli ediyor olmalarıydı.

Platform bir birleşiklik, bir- liğ, yasal bir marksist partiye ge- çekileceğine anlamında bir konuşma- sağlama bu platform değildi. Zaten- baştan da böyle olmayacağı bilini- yordu. Söphesi bu konuşma kendin- yeline bulunabilir. Bu bir görevi- yerine getirmek için açılan bir harte-

gecek zorundadır. Bu geç kalı- mı bir görevdir. Ancak zaman ge- çtikçe bu konuda yitmiş sağlanabi- lecek başka unsurları birlik peki- tirmesi gibi bir hedef gözetti- lirdi. Ve buna eksi olarak aynı parti- içinde birleşimin mümkün olma- ması da olumlanak marksist akım- tar da söz konusu olacaktı. Bunlar- da da daha uzun vadeli yaklaşımla- sağlamak, i birliklerini gerçekleşt- irecek çok önemlidir.

Bu platform sınırlı bir tartışma- platformu olarak kendisini sürekli- kınmış ve diyalogları ve yakınlık- ları geliştirme bakımından önemli bir fırsat yaratıyor. Tabii herkes an- önem verildiğinde toplantının ne- önem verildiği düşünmekle serbest. Ben de bu serbestlik içerisinde su- n bir kere daha anlamam ki, mark-

sistlerin yasal birleşik partisi konu- sında daha hayalgarık inandırıncı, kapsayıcı ve tek fikir insanları için çevrelerde yer almaları isten- başlamış olarak var olmaları, tek in- sanların bu sürecin süzgeci haline ge- çmesi bir çalışma ilkerinde gerek- çerli marksist hareketlere bağlı ve- yivne karışdırılacaktır. Bu benim ye- ni bir inancım değil. Fakat bu to- plandıma çoğunluğu böyle bir pe- rpektife çok yakın durduğuna gö- zlemlenmiş diyayizimdir. Ve gerek- birleşik yasal marksist partinin olu- şturulması açısından, gerek solun- çevreli sektörleri arasında ki diyalog- kumulaştırılması, kalkatılma- rması ve yakınlıklarının artırılması- açısından 12-13 Ağustos toplantısı- çok önemli bir işlev görüyordu ve- geçirecekti inanıyorum.

Yayınlanmıştır (12-13 Ağustos 1994)

Doğu'da ya devlet terörü ya devlet yok!

BAHO AĞA KORUCU KOMUTANI MI?

"Osman Esendemir, Ömer Savun, Hüseyin Demirtaş'ın öldürülmesi, Boyuncuk (Hetman) köyünden eski korucu Musa Sevilgen'in öldürülmesi, Sağkök (Kaniye Hicire) köyünden eski muhtar Resul'e ait 200 bag koyunun Baho ağının korucu adamları tarafından çalınıp satılması..."

■ Cemal Kask

Adımlar (Diyarbakır)-Aclarıyla, özlemleriyle Güneydoğu'da Kürte-
rin ölümleri, barut kokusu, yi-
kenen içmelerle, Güneydoğu'da ye-
ni yeni kırılımlar. Sün'ü yeni ordu-
lar... Cedi dağında kimyasal barut-
balak...

25 Temmuz 1989 tarihli Adımlar'da yazıldığı gibi, Güneydoğu'da köyler boşaltılıyor. Gece kışkırtı-
sımlama yasası konuyor. Tıpkı Mar-
din'in, Nusaybin ilçesine bağlı Akarsu nahiyesinde olduğu gibi. Geçeleri su kanalıyla, su çevirme-
ye gidildi. 17 Temmuz 1989 tarihli-
ne kadar. O gece su çevirmeye giden
iki köyde, Halil Çelik ve Filiz Bil-
tekin'e su çevirme için derve indik-
ten hemen sonra, askerlerle ateş aç-
ıyor. İki köylinin de gizlenmeye
çalışmaları ve o sırada bağırarak
yardım istedikleri duyulduğu halde
ateş devam etti. Silah sesleri du-
yunu başka bir askeri grup hemen
olay yerine geldi. İki asker grubu
arasında karşılıklı ateş açıldı, bir er
öldü, iki köyde de gözetilme alındı.

Gözetilmeden sonra aynı ilçe-
ye bağlı Çaltı köyünün korucuları ve
askerler Akarsu nahiyesine geldiler,
büyük köylülerle eski mezarlık me-
yanına topladılar. Gözleri Özalp, Han-
dan Tunc, Halil Başel ve Ali be-
berlemeyen de kişi daha, Çaltı kö-
yünün korucuları tarafından özel-
likle seçilerek götürüldüler.

Nereye götürüldükleri bilinemeyen
ve halen hayalardından endişe edi-
len bu insanları ne yapıyorlardı? 22
Temmuz günü köye giriş yapıldı. Ya-
şadıkları 15 kişi daha götürülmeye alındı.
Bu insanları ne yapıyorlar? Yıllardan
adı da, zayıf da belli: Devlet terö-
rü. Bu nahiye denince, ateş kaçma,
göç ritmi. Göç endişesi yaşı bir nise
ile konuşuyoruz. Tek kelime Türk-
çe bilmiyor. Yağlı kadın anlatıyor,
Kürtçe yazı okumuyor, yazı oku-
yor. O da bana, "Lao ağam 6 yıl
bir bu dill konuşmuş. Bu yüzden
sorumu Türkiye öğrenmem mümkün
değil", diye ve ekliyor: "Sei yline
bilirdiği yazı", diyor. Köyden göçeri
bir yıl olmuş. "Sei anda il yok, ek-
mek yok, per perizant. Kuzuların
silahı yitmiş, çimenler pırsı, öp-
te gelmiyor çalıyorlar", diyor. Ve
sustuktan sonra il ekliyor:

Son söz ise koruculara: "Lao
xwina me waru". ("Oğlum kanma-
nı emdiler") Kalktı köyde üzeri
kendi. "Oğlum sakat ama temnel yaz-
mıyın. Ben zaten ateşle sıkı yap-
tı. Ve gelmiyor beklerim. Ya kuzuların
Ya oğlum?"

Ayrılmıyor. Yolda yitiriltilmiş

arkadaş. "Köye gitmek yasak ama,
o köyde bir arkadaş var. Onunla bi-
ras konuşalım", diye. Gidiyoruz.
Adam bizi karşısında görünce öyle-
ce domup kaldı. Bizi hiç görmediği
tuttuğunda içinden herhalde, diye dü-
şündük.

"Köyle gelin", deyip içeri girdik.
Meğer adam bizim nureyle konuş-
tuğumuzu öğrenmiş. Daha önce bay-
lanmadan adam hemen bize, "Kar-
deşim insanı dışı yarımda olmak is-
terdim ama, sizden sonra başına
neler gelecek, biliyor musunuz? In-
san ben de içimden çekilerek olup bi-
retirler anlamak, söylemek istediğin.
Ama istilene gelineyir. Ben de köy-
de gitmeden önce 23 kad gibi göri-
şig karneki bahçesinde yitirilmiş
yımak istemiyorum."

Arkaadım, "Üstüne gitme", de-
di. Biziz üstelidik. "Toki gözetilme
alanlarını karneki bahçesinde yitirilmiş
yımak istemiyorum."

"Bir soru sorabilir miyim?" di-
yoruz. O da, "Sor, ama suçlara ca-
vıp vermem gerekmez", dedi.

"Kardeşim, bulan, Güneydoğu'da
sorumu kim var?" Herkes konuş-
mıyor: "Bavay bulan yok. Korucu-
lar savcıya, köylülerle."

Bize Eril'in bir tanışığı bildirildin

adresini veriyor. "Gelin de orda ha-
rucular kintin destenilinde, kintin
malum mülkünde koruyor öğrenin",
diyor. Ayrıca ekliyor: "Bana gae-
telde olduğunuzu söyledim. Gerçi
ben bu gazeteyi yeni duyudum. Hem
akşamın yazmam yok zaten. Ama
genişlik, bir fidanınız. Eril'a gli-
meyin. Bakarsanız korucular siz de
'terör' olanak vurun. Vaygırın-
Uğrayın, sizde yavaşla birde de
eğilin var. Gilmeyin. Onlarla uğ-
raşmazsınız."

Silire'te gittik. Niçin bu korku, bu
telas, her an öldürülme tehlikesi
içlerinde yaşamak? Söylediklerimiz
yerde karışıyor. "Bakınız, bu-
kay tanıyoruz. "Başladın mı",
diyor adam. Orta yaşı dinc biri. Ko-
nuşması öyle temkinli; sanki her
gün gazetecilerle, insanlarla içli-
dışlı biriniymiş gibi. Çekiniyor.
Kürtçe konuşurken çok gürül konu-
şuyordu. Sanki Kürt olmanın onu-
runu yavıyordu.

"Başladın", dedi. "Daha önce
Baho ağa diye birisi duymuştuk.
Onun başyalı mı?" "Evet", diyor.
"Korucu komutanı" Baho ağam an-
latmaya başlıyor:

"Baho ağa 1980 darbesinden ö-
nce PKK'ya yarıncılık, yataklık ve
Bakıldırın yarıncılığı suvoya ak ak
gizlenmiş oluyordu. Baho ağam
ceden geçirdim. Daha sonraları ne
oldu tutulmuş ama, 1984'dan bu

yanı devlet desteğiyle faaliyetleri tü-
mü kendisine verilmeye başlandı. Bu
da koruculuk sisteminin bağlanma-
sına denk düşmüştü. Baho ağa kö-
yünde kendi adamlarını korucu yap-
ması başlamış. Kendi devletini al-
tın almış. Artek Baho ağa kendi il-
kleri doğrultusunda devlet dest-
ğeli "adalet aski kendisi kendisi" bir

olmuş. Kendi başına Eril köylerin-
de devlet olmuş. Devlet gücü ile
Baho'ya güvenmiş olmuş. Ondan ha-
beriz hemen hemen hiçbir il yap-
maz olmuşlar. O yüzyı Baho bilir,
korucuları o seçer. Emirleri de ye-
rine getirir. Devletin güvenlik gü-
cüne danışmadan istediği köylüleri
ayrımına getiriyor, sorguluyor ve
hattı kendi korucularına da öldür-
tebiliyor. Gilemendi köyüne de de-
letin askerini, hazi ilmini yalıyıp is-
tediği köylüye suvoya getirtebiliyor.
Baho ağa, Eril'un Fındık nahiye-
sine bağlı Güçlü Konak (Basane
Ferho) ağası Bahattin Aktug'dur."

Baho ağa ve korucuları tarafın-
dan bölgede yapılan, yörede bilinen
bazı olayların ise basında haber ola-
rak çıktığını hangi güze ve tarihli
harırlamadığını söyledikten sonra
olayları anlatmaya başladı. Basa-
na yazışın olaylarda Baho ağamın
da adının geçtiğini söyledi. "Ağa
olarak geçemim. Fakat korucula-
rı buş olarak geçimim", diye cevap
verdikten sonra, olayları anlatmaya
devam etti:

"Osman Esendemir, Ömer Sa-
vun, Hüseyin Demirtaş'ın öldürü-
lmesi,

"Boyuncuk (Hetman) köyün-
den eski korucu Musa Sevilgen'in
öldürülmesi,

"Sağkök (Kaniye Hicire) köyün-
den eski muhtar Resul'e ait 200 bag
koyunun Baho ağının korucu
adamları tarafından çalınıp satılma-
sı..."

BAHO AĞA'YA ÖDÜL

► Köy korucularının başı Bahattin Aktug'un cinayetlerinde haberi
tarafından.

Korucubaz Bahattin Aktug'un (Baho Ağa) Doğu'da köy emek-
leri üzerinde istirdiği terörü duymanın kalmadı. Baho ağa bu
amansız terörüne karşılık olarak, devlet tarafından ödüllendirildi.
Ödüllendirilme biçimi de oldukça ilginç: Baho Ağa'nın, nüfusu 1000
dolayında olan köyü Güçlü Konak (Basane Ferho) ilçe yaphıyor.
Bilindiği gibi, bu bölgede Eril'a bağlı Fındık nahiyesi ilçe yap-
ılacak. TWT ve basında konuşan bu bölgede duyurmuş.
Nüfusu 1000 dolayında olan Fındık nahiyesi mülki amirlerin istediği
"performans" gösterilince, Baho Ağa'nın 1000 nüfusu
köyü, üstelik de Yeni Fındık köyü ile yapıldı!

Çelik-İş Genel Başkanı Metin Türker ile "sendikacı sendikacıya" görüşme

"BÜÇÜCELE MESS'İN VE HÜKÜMETİN TAVRINI İFLAS ETTİRMEK ZORUNDADIR"

■ Özcan Kesgeç

Çelik-İş Sendikası'nın genel merkezinde, sendika genel başkanının odasına girdiğinde Metin Türker'i telefonları birinci sınıf diğeri kapattıktan buldum. Görüşme, grev, dernek zammı, Bakanın açıklamaları, sendikaların istekleri... Telefonda sürekli konuşulan konular bunlar. Bu arada içerdeyi girip çıkarken... İsmarların çayını yudamlarken trafiğin durmasını, yok, daha doğrusu biraz hafiflemesi bekliyoruz. Adamlar için demir-çelik grev tüzencin söylöceği ana, işyerinin ki bu söyleyişle başbuca "sendikacı sendikacıya" olsun. Sonraki işe yaradı. Öyle de oldu konuşmamız. Türker Başkan'ın sakalları epceye uzamış. Sordum, ne zaman dan beri sakal bıraktığını.

"Dört ay geçti. Grev başlandı an önce, 22 Mart'a burakmışım", dedi. Görüşme çıkma sırada, bir cümle olarak başlamışlar salak bıkırmaya.

— Demir-çelik işçileri niye grevde? Ne istiyorsunuz?

— Grevin en önemli nedeni, çok ağır şartlarda çalışıyor olmasına rağmen ücretlerin son derece düşük olması. Diyayın, 1 Ağustos'ta yarırlığı grev için asgari ücretten önce saat ücreti ortalama 680 TL idi. Asgari ücretle bu 1000 TL'ye ulaştı. Yayı işçilerin ücretleri asgari ücretten düştükte, MESS'in grup sözleşmeleri ile verdiği zam, Türk-İş'in hükümetle anlaşarak aldığı zammı, Karabük ve İzmit'ten diğer işçileri için bu açıdan bir anlam ifade etmiyor.

Diğer yandan Eregli Demir Çelik'e özel zammı verildi. Belli bir sendikayı verilemeyecek ki. Siyasal etki yaptılar. Burada 1 Ağustos'tan itibaren saat ücreti 3000 TL civarında oluyor, yarımlı aldım...

Bir sendikacı konuşuyor. Bu sendikamız Türk Metal olduğu bilmiyor. Ek-4 uygulanması ile Türk-Metal'e itidatlar ve MESS tarafından nasıl üye kazandırıldığı herkeşin malum. Grevle birlikte Demir-Çelik ithal eden MESS ayesı firmalar ve bunların temsilcilerinin MESS'e yönetimi kurulu üyesi oluyor. Sonra da sendikayı ve işçileri suçlamaya fırsatı. TV'den, za kadav derdi kabul etmiyorlar, tek yanlı beyanlar...

— "Çelik-İş'in, 726 bin lira net ücret alıyor, verdiğini am-

lar..." dediğini hatırlatmak oluyor...

— Durun, durun. Tam bir aldatmaca. Bakanın rakamlarında, ölümlü, doğum, öğrenim vs. gibi yarımlar var. Yayı birleşti ölen, doğum, öğrenim parası alacağın varıyordur. İş elbisesini, el yakan arap sabunu da içine katıyorlar. Gerçekle MESS'in geldiği rakam net 240 bin liradır. Açıkla bir kez daha söylüyorum. 726 bin liranın onlari onlari. Ücret, yüzde 25 primi, kodem zammı, ağır hizmet primi, bu dört kalemden ortalaması net 530 bin lira versinler, sözleşmeyi imzalayalım.

Bu sırada yine telefon çalıyor. Sonra öğreniyoruz. Bakan Çiçek yarımlı, 22 Ağustos Salı günü, MESS ve Çelik-İş'i Etilmeşgü Şeker Fabrikası tesislerinde saat 15.00'de görüşmeye çağırıyor. Kimbilla tedbi anlamına geliyor bu yan çıkıldığını.

— Umutsuz musunuz?" diyoram Pek umutlu olmadığım söylüyor başkan.

— Pekli. Niye ücretler bu denli düşük.

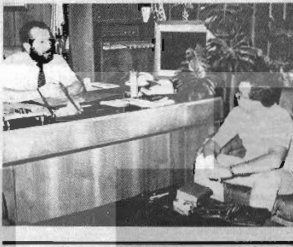
— Karabük işçisi 1980'den en yüksek ücreti alıyordu. 1980'den sonra Yüksek Hakem Kurulu sözleşmeleri seriletti. 1982'de ücret primi durduruldu. Daha sonra birisi demir-çelik işvereniyle, diğer MESS'le iş sözleşme yapıyor. Ancak ekeki düzeye gelebiliyor. Bir de sendika yönetiminin farklı görüşün istatistandan oluşmamasından, sendika işçilerinin, grevin çözülmesi doğrultusunda medet umulan var. İş beverenlerinden. Bir de kimseye yarımlı sağlanmaz. İşverenler, itidatları sendikaların işçilerine katıyorkanlar var. Bugün Türk-İş'in sendikası ile itidatları Bakanlar var. İremen Aykut, Cemil Çiçek gibi. Bir de bunlar, MESS ve Türk Metal ile işçiler. Türk Metal'e, Çelik iş hak veremeyeceği diye söz veriyorlar.

Ötombül-İş, Hak-İş'in bağı Ötombül-İş ve Vol-İş sendikalarından somut maddi destek gördüklerini belirtiyor başkan. Ağrıca işçilerin de yarımlı yapıyor işyerleri. Diyarbakır'dan Adıyaman'dan destek gördük diyor. Dikketli işçilerin dayanamazları anlatıyor.

— Türk-İş'in son zamanlarda sizlerle, Yayı Kroll ile iş sendikası Bank'a işçileri grevleri ile ilgili olumlu görüşlerini oldu. Bu nasıl derinden derinden...

son derece önemli ve olumlu. Özellikle sendikal birlik açısından güven verici. Türk-İş 24 Ağustos'a Karabük'te, 31 Ağustos'ta İzmit'ten...

Metin Türker: "Bakanın açıkladığı 726 bini değil, 530 bin net ücreti versinler, grevi kaldıralım."

GREV SONRASI DEMİR-ÇELİK İTHAL EDEN MESS ÜYESİ FİRMALAR

Çukurova Çelik Endüstrisi A.Ş.	61.040.496
İzmit Demir-Çelik San. A.Ş.	13.064.160
Fider Dış Ticaret A.Ş.	12.061.314
Temel Pazarlama	7.589.000
Arçelik	4.175.576
Borusan A.Ş.	4.635.906
Ekinçiler A.Ş.	3.865.771
Arçel-Renault	2.067.845
Süzer Dış Ticaret	3.309.149
Metay (İzmit Metalurji)	469.223
Metay Menişli Pazarlama	1.319.360
T. Demir ve Çelik İşl. Gn. Md.	7.847.812
Asil Çelik Sanayi	1.053.156
Çukurova Dış Ticaret	450.424
Kalkuta	214.314
Erdemir Ot. Yan San.	26.623

1.4.1989-1.6.1989 arası toplam 398.518.899 dolar ithalat yapılmış.

Ayrıca da Demir 300-320 dolar/ton İken Türk-İş'e 950-1050 bin TL alınsa da satılıyor.

Grev sonrası Demir-Çelik ithal eden firmaların: Borusan ve Hulusi Çelik, MESS, H. Başkaya Koc. Grubundan Erdemir, Karakaymaklı, Uraz Tiznel, MESS Yabancı Kuruluş İyisi Demir-Çelik'ten Sınır Üzeri, MESS Yabancı Kuruluş İyisi ve Rabat'tan Rabri Endüstri MESS Başkanları olarak grev yapıyorlar.

Çelik-İş genel başkan iskolunda da birliktir yarımlı. Ötombül-İş ve Ötombül-İş ile birleşmeye sıcak bakıyor. Türk-Metal'i ise, işçilerin itidatından söylüyor. Birleşmenin Türk-İş'e olabileceği söylüyor.

— "Beni sokmayan yılan bin yasıyan" derinin bittiğini farkında. Yılanın yasıdığı sürece sokacağının bilincinde.

— "İşçiler nasıl dayanıyorlar", diye soruyorum.

— Yaklaşık 18.875 işçi grevde. Bunların yarımlı yaklaşık 12 bininin azağı köylerde. Bu grevin sürmesinde, işçilerin dayanamamasında önemli bir faktör. Koy bağlantısı olmayanlar daha zor durumdur. Esnaf grevin işi ayırdı boric mal verdi. Şimdi onun durumu da kötü. Biz ise hastalık gibi durumlar için yardım yapıyoruz.

— Mühendisler? Üretimdeki mühendislerin tavırları?

— Mühendisler, TMMOB ve mühendis odalarının demokratik tutarlıklarının çok gerilerde. Mühendislerin çoğunluğu makine mühendisleri. İthal edilen insanat özetlerinin kaliteye uygun olmasında ve işçilerin kullandıklarını gerektirecek yarımlı inşaat mühendisleri Odası'na bir bayırmazlık ediyor. İnceleyen ve rapor verir, demir. İ.S. ayı geçmesin rağmen, yanılmadık.

— Üretimde zararlı duruşunuz bir konu, bir mesele mi var mı?

— Biz bu grevde 2822 işçi yarımlı rağmen grev yapılabileceği ve hak alılabileceği vurgulamak istiyoruz. Bu parlamentodan bu yasalardan düzeltilemez bekleme hayal. Bu mücadele, MESS'in ve hükümetin grev hak almasını tavırını iflas ettirmek zorundadır. Bu nedenle buna yarımlı olmaz, olmaz veremez gerekir. Bu bir görevdir. Grev kırılmaz, oldu da ne oldu, demir. Dayanışmanın verilemesi lazım. Ötombül her grev başarıya ulaşmaz. Ötombül her grev başarıya ulaşmaz. Genel grevin yapılabileceği, başarıya ulaşması da bu somutlukla geçer, inandırıcı olur. Sendikalar birliği hazırlar, hazırlar, işi yapımlı son kendisine ve sendikalarına olan güvenini artırır. Biz bu yarımlı önemli birlikte çıkartılmaması istiyoruz. Aynılardan başarılar diledim. Çünkü başarılarımıza inanıyoruz. Yeter ki doğru, somut ve birlik içinde sendikalar savasını sürdürelim. Demir-çelik işçileri bunu başaracak.

Musa Anter ile, kürt sorunu üzerine

"KÜRTLERİN VARLIĞININ KABUL EYLEKTEN BAŞKA ÇARE YOK"

"Türkiye'de kürtlerin hakları verilmedikçe ne insan hakları olur, ne de demokrasi. Bir meclletin yarısı esir, o mecllette demokrasi olur mu? Güney Afrika'nın beyaz cumhuriyeti gibi olur. Türklerle hürriyet olacak da, Kürtlere olmayacak. Kürtler konuşmayacak, yazmayacak. Böyle şey olmaz."

■ Mevlüt Iğın

— Musa bey, politik yaşamınızda çok dönemlerinizin başlangıçlarını izler-seniz.

Anter: Eflendim, ben daha ilkök-lukdayken Suriye'de Havar ismiyle bir kürt gazetesi çıkıyordum. Çığrın, Kamaman, Bedirvan, Celal Bedir-van, ben derdiklerin yazıyorduk. Da-ha ben derdiklerin boz derliği okuyordum. Bu derliği okuyarak beyodum. 1937 yılında Adana'da il-se ölecekti okuduğum yıllarda Derim okuyorduk odu. Derim'de yapılan, bir soykırım. Her gün gazeteler kürt-leri aşağılayan yazılar yazıyorlardı. Seydi Rıza, Bilyorvanın Derim is-yamın lideriydi. Seydi Rıza'nın bir de Besse diye bir hanımı vardı ki, o da etlah edile, dağda savayıyordu. O günkü gazeteler ondan da söz eder-lerdi. Dedim gibi, o zaman ilerde okuyordum. Derim'deki katliana-ra çok üzülüyordum. Sınıf arkadaş-ların bunları farkına varmışlardı. Sürekli bir rahatsız oluyordum. Bugün on-on beş kişi bir araya gel-miş Besse'ye hep bir ağıdın köf-re diyorlar. Ne yapacağız yağırdım. O an Atatürk'ün anmasını ilmi ak-lama geldi ve ben de anemine küf-rettim. Kincil gün poliler aldılar gö-türdüler beni. Atatürk'e bakameti imcipten. İçerde bir ay kaldım. Son-ra oku müdürü uğraş ve beni kur-tardı. İlk sevkim böyle oldu.

Sonra İsyet hitirip üniversitede okumak üzere İstanbul'a geldim. Aklı kiği bir araya geldi. "Kızılbu-na Kurdistani" adlı bir Cemiyet kur-duk yıl 1941. Yusuf Aslıoğlu, Mus-tafa Ramiz Beşik, Ziya Şerefoğlu, Ta-hir Beşik varlardı. Zaten ben-i nimen dymakakilerin hepisi öldü, is-terilerine ben de öldürüldüm. Bir gün Yusuf Aslıoğlu'nun evinde toplan-dık. Bir kürt boyadı yapıktı. Yusuf beyin bir tabancası vardı, onu da boyayın üstüne bıraktık. Sonra bu boyayın üzerine yimirdik. Ben hâ-lâ bu yimine bağliym.

Sonra aramızmaya başladık bue-den önce İstanbul'da kimde bulun-muş? Neler yapılmış? Burada da-ha öce: Kürt Teali Cemiyeti kurul-muş. "Hekkeri" çıkıms. "Kuzey Kürd" çıkıms. Ye bekler kürtler e-ri-...

— Musa bey şu anlık "kürd-ku-luzlar" olayından söz edebilir mi-siniz?

Anter: Şimdi hadise şu: o zaman MIT mübaşiri Ergün Gülekinle vardı. Bu sonra Mardin valisi oldu. Bir rapor hazırlamış. Bu rapor nemekle hükümetin işine. Celal Bayar, Adnan Menderes, Z. Kurnay Başkını Çevrek Sanay, Duşlari Be-

kan Fatih Rıfati Zorlu bu raporu inceleyolar. Bu anlatılmaklam be-ni gremek. Bunlar mahkeme tutanak-larına geçti. Üzeri derği bu rapor-ların yayınladı. Rapor şunu diyor: Eger bugün entellektüel kürtlerden bin kişiyi yok ederseniz, kürt sorunu en azı 30-40 yıl तरीه gider. Wa-zır bir bu bin kişiyi öylelerinden seçemeyiz ki, büyük tepkilerle kar-sılaşmayalım. Birincisi, bunlar her-hangi bir yasal partiyi aye olmasın,

— İsmet İnönü gerçekten Kürt müydü?

Anter: Tabii, tabii kürtti.

— Bilyorvanın YTP'de pekok kürt vardı? Hata Genel Başkan şün de arkadaşın olan Aslıoğlu-ydu. Bu partiyi ilikimiz oldu mu?

Anter: Ben bu partiyi girmedim. Ama yöneticileri içinde çok sayıda abhaham vardı.

— Peki YTP'ye girmiş miydi o?

Anter: Başka hangi partiyi gire-

nunu anlatıyordum. Bazen Behice Baran, Sadan Arın, Mehmet Ali Aybar da bu sobhelerle katılıyorlar-dı. Ve çok yararlı buluyorlardı. Ben ve arkadaşlarım CHP ve DP'ye gir-mek istemiyyorduk. Hepsi kürt dü-muştu. Bu ismi bu partilere gire-dik. Ben caban gençlikimden beri Komünist Partisi menubuydum.

— Evet Türkiye Komünist Parti-si...

Anter: 1942'de. Harış Sam'da bir gazetedeki bunumla ilgili isimin çık-tı. Ben Mardin'de yakaladım. Bir-yi ispatlayamadım. Berası etim.

— TPK'ye girmiş miydi o? Anter:...

Anter: Halk Komünist Partisi ya-sak olduğu için size anlatılamam. Kimileri girdim? Namı girdim? Bu sorular şimdilik kalsın. Ama ilerde inşallah komünist partisi kurulu-r da, o zaman her şeyi anlattım.

— Son yıllarda Kürt sorunu çok gremi çevremize soruyorum bugün-da. Bu yandan kürtlerin yenecek ha-ki de gidecek arıyor. Şimdi Kürt sorunu ne durumda oldu?

Anter: Bugüne kadar devlet in-leddi kürt politikası çok cahille ol-du. "Kürt yok" diyor. Hâlâ o yol-da girmeye çalışıyor. Bu şyaden de sorun giderek ağırlıyor. Bu olmas-ı Türkiye varlığını bulatı etmektey-başa çare yok. Kırdı kabul etmek Türkiye aleyhinde değil, yaraları-nımdır. Ben bugün yemiyi yaşında-yım. Birgün bir yitiribay gelip ka-pı-mı ve çizmelerime yazmışım tustüne çık.

Sordu başa: "Adin ne?"

"Musa" dedim.

"Soyadın mı?"

"Anter" dedim.

"Han ya meşhur namussuz Mus-a Anter?"

Ben de ona dedim ki: "Meşhur-luğu kabul ediyorum ama, namus-suzluğuna söz. Ben namussuzun de-mek istedim.

Kürtlerin kaybedeceği hiçbir şey-leri yoktur. Bundan da daha kürt bir durumda olamazlar. Türkiye'de idariyorum Finsilimler Ölyay Madde 16'de, Nusaybin'de, Silr'e bu aküne taş atarsak, İsrail askerleri-nin Finsilimlere yapıtlarından çok daha beteri bapmazlar gelir. Kimseyi sık bırakmazlar. Ben şunu söyleyo-rum: Türkiye'de kürtlerin hakları verilmedikçe ne insan hakları olur, ne de demokrasi. Bir meclletin yarısı esir, o mecllette demokrasi olur mu? Güney Afrika'nın beyaz cumhuriyeti gibi olur. Türklerle hürriyet olacak da, Kürtlere olmayacak. Kürtler konuşmayacak, yaz-mayacak. Böyle şey olmaz."

— TPK'ye girmiş miydiniz o?

Anter: Tabii, bu bir nevi okul yamamış. Margün ders vardı. De-yişik kelimelerden insanları gelip der-si veriyorlardı. Ben de her perşembe günü Myle be aramızda Kürt soru-

► Anter: "Kürtlerin kaybedeceği hiçbir şeyleri yoktur. Bundan da daha kötü durumda olamazlar... Mardin'de, Nusaybin'de, Silr'e bu işleri teğ etmiş, İsrail askerlerini Finsilimlere yapıtlarından çok daha beteri bapmazlar gelir."

ikincisi, alface nefazıya, ağız sahi-bi olmasın. Bir burzulanın diyyelen. Şeşanı etliğim MIT rapo-ru hükümetine öce almar ve ilk rapo-tu ilki kiyim tutanaklarına karar verilir, böylece zama bin kişiyi ta-mamlayacaklardır.

— Bunun neyle uzlaşıyorlardı?

Anter: Kürdçilik, bölücülük, Sovyetler Birliği'nin deşeyile ba-şını bir Kurdistani kurmak. Ha-biye'de bir platform vardı. Askerle-rin kılık takım yerim. Burada iş-tü neç kürt tane hüce yapıptır.

— Niy "Kürk dokuz" dediler. O bir kişiyi ne oldu?

Anter: Enin Batu arında Nu-saybin'de bir arkadaşımın hücresin-de kan kusarak öldü. Omu için "Kürk dokuz" diyorlar. Bu "Kürk dokuzlar" olayını tüm dünyaya ha-mı yandı. Her buçuk ay bu hücrede de tutuldu.

— O dönemde sizin tutuklanma-nıza mahkemeleri tapılı ne oldu? Anter: Mahkemeler tutuklanmam-za ıeri tepki gösterdi. Hatta İsmet İnönü öyleyig iligiyi gremen şunu de-ydi: "Hükümetin özetnamasını iş-keniz tuzlurileyi hücrelerde Doğu-lu vatandaşları öldürmeye yekemle-si yamına kalımayacak. Ben ve bu-lün Doğuluhan anlarım yamandı."

Musa Anter, Mardinli, bir Kürt saydım. Nusaybin ilçesi, Şitile (İn-diki adı Akarın) beldesi, Zıngı (Eski Mağara) doğumlandı. Anter, do-gum ilimhaberi olmadı için, ke-sin doğum tarihini bileyorum. Ama yaşının 70 ile 72 arasında olduğunu söyleyir. İlk kez 1937 yılında Ada-nalı ile gırcıncıydı. Derim olayları arasında tutuklanma. Ün-versite öğrenimini İstanbul Hukuk Fakültesinde sürdürdü, Ali Kürt arkadaşıyla birlikte "Kızılbu-na Kurdistani" adlı bir cemiyet kurma-lar. Bugün hâlâ o beş arkadaşıyla birlikte etli yemine bağlı Musa Anter. Birçok dergi ve gazete yaz-ları çıkırsı, roman ve yazar yazarı Anter'in en önemli şahısları. 1967'de gırcıgı ve 11 bin suçteklimen ol-uşan Kürte-Türk Südkül derleşe-sidir.

— Şimdi kürt sorununa sizin an-lattıklarınız da çerçevesinde 1967 yılında bir mecliste soykırım-ler karşısında olumiyi yazmış-ıdır. Onlar da aruna yapılmışlar "soykalim çiler" manidığıyla yak-laşıyorlardı. Bugün Kürt sorunu İn-sani bir sorun diyyenize yekimle-yi-se ve bu sorun çözülmüden seğılik bil demokrasi kurulumuz diyorum, o zaman şunu diyebilir miyiz: "Kürt sorununu çözülmüden lemmeyi-biz insanı sayıyız olarak, demokrasi-bile olamaz."

Anter: Bakın Erdoğ İnönü ne di-yor: "Avrupa diyyenize bir demo-kra-si kurulumuz? Peki Avrupa an-lattırda bir demokraside insan hak-ları var. Kürt nedir? Kürt bir insan dır. Dili var. İnsan hakları boyana-mış, onun kendi diyye öğünüm ya-par diyor. İnsan hakları boyanma-sının TİMM'de ilce alınıyigı yillan da Çoşkun Kuran çıkarıyordı "Arkadaşlar! Söz ne yapıyorsunuz? Biz insan hakları beyannamezini ka-bul edebilir miyiz? Beyannameyi göre, her hangi bir devlet kendi o-yakları üzerinde her insana ken-anıldık teğılik müzakereyi soğılı öde. Şimdi bil kalıkyı kürtleri müzakereyi ni hazırlayalım?"

Lozan Anlaşımına 38. maddesi si ne diyor: "Bilansum tırk beş-hu-siyi ilerinde, toplanılarda, ticar-et sahalarında her yerde idilimigil di-kullandır ve hükümet buna ka-yı lo-yamaz." Peki ben ne yapıyorum? Kürteyi yapıyokşorum. Hafuku be-anlamamış alırdı Kürt devletinin ismi var. Buna namıyım Kürt yapıyokşorum. Öğenilerinde İnönü Hakları'ne' gıtlitigide bir kürt ona. "Eflendim, Bulgaristan Türkiye'le di-k, akrabalardan şunamlara gımele-rine izin verildi. Neden Kürt in-şak akrabalardan şunamlara verile-yemelerine izin verilmiyor?" diye sor-du. İnönü, "O bağla, bu bağla" di-yor. Peki herede kürtlerin ismi ne? Bana bu bağla ne de-dimiyorsunuz diye soruyorum. Daha önce de açıkladım. İnsanlığın, ka-nunun olmadığı yerde, insan hak-larından söz edilemez bir yerde baş-ka ne yapılabılır ki?

Türke söyleyorum: Bizim anladığ-ımız salandı bir demokrasinin kurulması için Kürt sorununu çö-zünmüden lemmeyi-biz insanı sayı-yoruz. Türkler için bir felaket olur. Zaten kürtlerin kaybedeceği bir şey yoktur. Her şeylerin kaybetmişler. İsrail'da, Suriye'de, Irak'ta ve Türkiye'de, her-dört parçada da hiçbir insan hak-ları, seğılik edilebilir. (1997/12)

Sosyalist demokrasi durgunluğun cenderesini kırıyor

SOSYALİZME NE OLUYOR?

Bu yeni dönemde sosyalizme yabancı Stalinci anlayışın kalıntısı yapı ve uygulamalar, belki kimi KP'ler silinip gidecektir, aynı zamanda eski yıllarda doğru olan, sınav vermiş birçok yapı ve uygulama da terk edilecektir ve yeni bir sosyalizm anlayışı ve uygulamaları öne çıkacaktır. Şimdi yaşanan da, bir geri dönüş, bir çöküntü, bir iflas değil, bu yeninin doğuş sancılarıdır.

■ Zülfi Dicleli

Son aylarda sosyalist ülkelerde çok hızlı politik gelişmelere tanık oluyoruz. Birçok sosyalist ülkede büyük değişiklikler yaşanıyor. Bunlar şüphesiz ki türü pa-paryozdur. Bazı sosyalist ülkelerde öyle olgulara tanık oluyoruz ki, inancımız sarılsıyor. Sosyalizme, insanlığı bu kadar yabancı olguların sosyalizm içindeki varlığı bizi sarıyo-r. Tien An Men meydanında gençlere sıkılan kurşunlar, Soya-yo-nedinin bu ülkede Türkleri karış-politikası, birçok sosyalist ülkede varlığını öğrendiğimiz rüyet ve so-syal ayrıcalık olayları bizi derin bir tepki uyandırıyor.

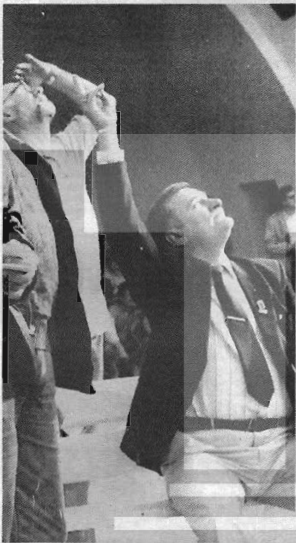
Ote yandan Macaristan'da KP'nin çok partili bir rejimi ha-sırlamakla onları, Pakistan'da seçi-mleri kaybeten KP'nin iktidarı komünist olmayanlara devretmesi, So-yetler Birliği'nde piyasa ekonomisi unsurlarının sisteme dahil edilmesi belki şaşırtıyor; sosyalizme ilişkin ta-tavurlarımıza, bugüne kadar öğ-rendiklerimiz ters düşen bu geli-şmeler, bize, sosyalizminde periyot-ke kaldı, sorununun derinleşti.

Batı'da propaganda aygıtı un-zuca bir şüredir, "sosyalizm batıyor, marksizm iflas etti", tezini ileriyo-lar. Bizim bizzatımızda da yaklaşım-çobu ke azı oluyoruz. TKİ haber-bültenlerinin yardan fazlası, so-yalist ülkelerdeki katarsızlık yaşı-ya gelişmelerle anılıyor.

Geyiğe, olan nedir? Gelişme-leri hangi temelde en doğru yorum-layabiliriz?

Su yorunu yapabiliriz. Sosyalizm aslına geri dönüyor. İçinde uzuna-bir süre yaşadığı kendine-yabancı durgunluk, hareketlilik cenderesi-ne kurşunlar, aslına geri dönüyor. sosyalizm hareketi, insanlığı öz-lik, hiçbir yerde olmayan varlık-yılık özetliyor, her yerde olanlar, ahla-k, her yerde gelişme özetlerini yasa-ma gayrına yöneltilmektedir. Stalinci deformasyon yaratan sosyalist ülkelerdeki değil, kapitalist ülkelerdeki sosyalizm hareketi me-uzun yıllardır durgunluğa itti. Kendi aslına yoruma, yüzyıtlar yüzyıl karış-durum ortası sosyalizmi stabilide-ğise tahrip etti.

Aslında sonunda sosyalizm kendi kendini yeniden üretilebilir yetene-ğide olduğunu kanıtladı. Son yıla-rdaki hareketler bir patlamayı an-ıduran gelişmeler ortaya çıka-dı. Burada, birçok gelişme içiçidir.

► Polonya'da seçimleri kaybeden KP'nin iktidarı komünist olmayanlara devretmesi şaşırtıyor... Wlecia gelecekte Doşayınca adına neler bekli-yen?

Bir yandan durgunluk yıllarının tel-rihati yavaş yavaş azırmak oluyor. Ne re-derece insan için kınamaz hale ge-lip, insanlar, ulusal eşitlikleride, dışın-ce ve içiçteleride özgürlüklerini bi-çe sayımlasın, veyahut özgürlük-ünün artırılmasına, ayrıncılara politik istemde rol oynamasına tepki gösteriyor, sosyalizme gerçek muhtevanın yeniden kazandırma-başlıyorlar.

Komünist partiler kimi yende-Soyetler Birliği'nde olduğu gibi, bu ge-

men hemen bütün sosyalist ülke-ler-de halk yığınları aktifliyo-lar. Bu aktif-leme, özgürlükçüye yöneltir. İnsanlar, ulusal eşitlikleride, dışın-ce ve içiçteleride özgürlüklerini bi-çe sayımlasın, veyahut özgürlük-ünün artırılmasına, ayrıncılara politik istemde rol oynamasına tepki gösteriyor, sosyalizme gerçek muhtevanın yeniden kazandırma-başlıyorlar.

Komünist partiler kimi yende-Soyetler Birliği'nde olduğu gibi, bu ge-

lişmeye olanak sunuca, özendiçli, kimi yerde Çin'de olduğu gibi zor-la engelleyici bir rol oynuyorlar. Ki-mi yerde, Polonya'da olduğu gibi ge-lişmeler önünde sürüklemiyor, kimi yerde, Macaristan'da olduğu gibi, kato sandan kurulmak için barış kendilerini yenilmeğe çalışı-yorlar.

Sosyalizm tarihinde yeni bir dö-nemim başladığını söyleyebiliriz. Ha-reket durgunluğa yenilmiş, yenileni hay atınılmış. Durgunluğun kalıntı-ları da yenilecek. Bu süreç kapita-list ülkelerdeki sosyalizm hareke-tinde de yaşanacaktır. Süreci tika-maya çalışsanlar, iç ve dış faktörle-olacaktır. Ama halk yığınlarının il-e-risi yönelim hareketi, insanlığı il-e-risi yönelim hareketi tekrar kendi kendini yeniden üretecektir.

Bu yeni dönemde sosyalizme ya-nıca Stalinci anlayış kalıntısı yapı ve uygulamalar, belki kimi KP'ler silinip gidecektir, aynı zamanda e-ski yıllarda doğru olan sınav, sınav vermiş birçok yapı ve uygulama da terk edilecektir ve yeni bir sosyalizm anlayış ve uygulamaları öne çıkaca-ktır. Şimdi yaşanan da, bir geri dö-nüş, bir çöküntü, bir iflas değil, bu yeninin doğuş sancılarıdır.

Bu yeni, bu kez evki yenilenen fark olmaksızın zorun ebeliği olmadan doğuyor! Zor, hâlâ vahmede olduğu her yerde etkin unsurlar olarak var, ama artık can çekilmeye de başla-dı. Yeni sosyalizm anlayış çevrel-bir platformda oluşuyor; çoğulu-luğun, özgürlüğün, özyönetiminin doğuşu yorun içinde gelişiminin barışın, eşitliğin boyunu yavaş yavaş her yerde, bütün için ve ülkelerde yükseltiyor. Sosyalizm, evrensel bir hareket olarak yeniden boyanıyor.

Sosyalizm kendini yeniden üre-tiyor, çünkü insanları ona itiyor var. Sosyalizm asıl şimdi kendine in-sanlığın doğal-tarifiyle gelişiminin ürünü olarak daha bütünsel bir biçim-lenilmeye başlıyor.

Bu zorluk, bir de kısa olmayaçık-bell bir süreçtir. Daha birçok gilel-er yaşanacaktır. Önceden öngör-ülmeyen bir çok yeni yapı, biçim, uy-gulama gündeme gelecektir. So-syalizm hareket içinde tepki tekrar kendini yeniden biçimlendirecektir. Çöküntü o her aşamada insanları an-cak o aşamaların kılınlarını ürü-nü olarak yaratacaktır.

Durgunluğun cenderesi kırılıyor atılıyor, birleşiyor olan budur. As-solun hareketi, Hareketin yönü-dür.

Ortak açıklama

Benazir'e uyarı

Çoğunluğu Ortadoğu'da örgüt-lü 24 parti ve örgüt Pakistan Başbakan Benazir Butto'ya bir mektup göndererek, Afganistan so-rununda başka çabaları destekle-mesini ve Afganistan'ın içişlerini karıştırmaktan vazgeçmesini istedi.

Mektubu hazırlayan örgütler pa-tı-ları: Filistin Halk Kurtuluş Cephe-si, Filistin Halk Sonuçları (Nidal) Cephesi, Musr Komünist Partisi, Irak Komünist Partisi, Türkiye Ko-münist Emek Partisi, Özgümlü Mi-nisimler Topluğu, Bahreyn Halk Cephesi, Filistin Komünist Partisi, Kürdistan Öncü İşçi Partisi, TBKP Ortadoğu Örgütü, Surye Komünist Partisi, Ürdün Komünist Partisi, Lübnan Komünist Partisi, Agri De-mokratik Hareketi, Irak Demokra-tik Topluğu, Kürdistan Emekçiler Partisi-Irak, Filistin Kurtuluş Cephe-si, Ürdün Halk Cephesi Örgütü, Bahreyn Halk Kurtuluş Cephesi, Ürdün Halk Kurtuluş Cephesi, Suudi Arabistan Komünist Partisi, Sahra Altın Vadi'nin Kurtuluşu İçin Halk Cephesi, Yemen 13 Ocak Halk Cephesi Güçleri ve Kürdistan Demokratik Halk Partisi.

Afganistan hükümetinin barış önerilerinin reddedilmesi kaçınılmaz-ke karşıladıkları belirsizliği içinde ne yönlere ne verildi: "Afganistan güçleri hükümetin bağlı ol-duğuna Ceneru antlaşmalarını ter-sine Amerikan silah ve Pakistanlı Askeri unsurların donatılacaktır."

Afganistan hükümetinin işlediği zulamı barışın özgürlüğü ve Afganistan sorununu çözümlemişin güven-çli bir yol olması istedi. Ceneru antlaşmalarının uygulanmasını de-terleştirenlere hıfızlar; Ceneru antlaşmalarına göre hükümetin istediğini olduğu varumluğa ye-rine getirip Afganistan'ın içişlerini karıştırmaktan vazgeçmesini istemekte-ydi. ■

KÜLTÜRLÜ

Güsterim 16. ayında Flevi Kar-demir'in "KÜLTÜRLÜ KASAKLI Dİ-11" başlık yazının kato sıran, birinci yazıya girildi: "Bu durum dolay bir-görünce de, içinde-ama en basta-Türkiye komünist hareketine, Marksin çevre-lere ve hatta Türk aydınlarına daha bi-yük göre ve sorumluluklar taşıyacak kar-demir'in" cümlesi, tekrar bir daha so-nuçta çok okunur. Doğru: "İlo du-rum dolay bir görüne de hatta en-çeyişim bir tarafından. Bu bakımdan bu-gün gelinen noktada-aydınlar Türk ge-nelinde de içinde-ama en başta Türk ko-münist hareketine, Marksin çevrele-re ve hatta Türk aydınlarına daha bi-yük göre sorumluluklar taşıyacak kar-demir'in" okunur.

Yeni hareketi takip eden paragraf: "Bu, karışık bir görünüşün yeni yeri-çeyişim" cümlesi de, "Bu, karışık gör-ünüşün için geçirdiği" şeklinde okun-malı.

Yeni antlaşmaların söz açılacağı bu-durumun olası bir Kar-demir'in de-saplaması ne olan okurlarından da s-tiler. ■

Tuncer Cücenöğlu

“EVİTA SEÇİMİ TAM BİR SORUMSUZLUK”

Evita dünyanın her yerinde bir ekip tarafından kutarılıyor. Bu ekibin dünyanın her yerinde sermayeden destek görmesi, üzerinde önemle düşünülmesi gereken bir olgudur.

Gelirler	Milyon TL.
Başrol oyuncular	
(6 kişi 15 milyon)	90
Kostüm ve dekor	50
Elektrik ve ses düzeni	100
Rajzör, diğer oyuncular ve sahne görevlileri	415
Günlük masraflar	8
İlan ve tanıtım	43
Yapımcı ajansı (Spot)	100
Görünmeyen giderler	49
Telif hakları ve belediye rüsumu(s)	500
TOPLAM	1.356

(s) Telif hakları ve belediye rüsumu diğer gelirlerinin yüzde 46,3'ü üzerinden alınır.

Gelirler	Milyon TL.
Bilet geliri(s)	1.300
Sponsor katkı	225
Alarık topluluğu	(75)
Vakıflar Bankası	(75)
Ekinciler İnşaat	(55)
Net Holding	(20)
TOPLAM	1.525

(s) 10 gün kapalı giye verayımıyla

Ekonomik Proforma, Sayı 30

Tuncer Cücenöğlu çeşitli tiyatro, müzikal ve radyo oyunları yazmış, ödülleri almış, oyunlarını bir kumru kitaplaştırmış bir sanatçı. Evita müzikalini özellikle içerik açısından değerlendiren Cücenöğlu, Evita'nın seçilmesinin tam bir sorumsuzluk olduğu göründü.

— *Dünyanın pek çok ülkesinden sonra, Evita şimdi de Türkiye'de. Sizce nasıl bir oyun Evita?*

Cücenöğlu: Evita'yı basan tanıtım geçsinde izledim. Türkiye'nin gündeminde çok önemli sorunlar varken (erken genel seçilme, cezaevlerindeki insanlık dışı uygulamalar, cumhurbaşkanlığı seçimi vb.), ilk sırayı alma veya aldırma başarısızlaştıran tüm düzeyliyecilere teğekkürle başlamak lazımdır. Türkiye'nin sorunu yapımcı için ve diğer sorunları bir sürede olsa çok unaklara atma başarısını gösterdikleri için.

Evita pop-operasını izledikten sonra, yaklaşımın şöyle: Birincisi,

► Cücenöğlu, Gency Güneş'in kendisine değil, zihniyetine karpı olduğunu söylüyor.

oyunun çıkması halinde, dansıyla, oyunculuğuyla yani, kısacası emeği geçlerini başarı. Çünkü ortada emek varsa, onu kullanmak lazım. Çok şüpheli bir olumsuzluk, bilmen kimler iyi söyleyememiş, bunlara ben katılmıyorum. Çünkü tiyatroda jarketlik aranıyor, zannıma ması gerek. Tiyatronun diğ apayı bir sey. Benim eleştirim doğrudan Evita'nın içeriğindedir. Şöyle ki, bir dönemmiş arık efsane haline gelmiş bir kahramanına bir yazının orası iş bir saklıdır, yok emisini görüyor. İkincisi, Evita kişiliğinin çok genç yaşta bir diktatörün öce sevgilisi, sonra karısı olması, vakıflar kurarak yoksul halka armağanlar dağıtması ve genç yaşında da kanser olarak ölmesi şeklinde gösterilmiş olması bence bililince yapılmıştır.

Oyunun seçimi açısından eleştirilerim de şöyle; Türkiye halkına hiç bir şey söyleyemeyen, doğru derin hiç bir çağrım yapmayan, üstelik 1,5 milyar gibi çok önemli bir paraya malolan bu müzikalin seçiminin

tam bir sorumsuzluk olduğunu söyleyebirim.

— *Evita'nın seçimi doğru bulmuyorsunuz. O halde Evita olmasaydı Şehir Tiyatroları hangi oyunu, oyunlari sergileyebilirdi? Üstelik Akı Hava Tiyatrosu'nda.*

Cücenöğlu: Akı Hava için, ayrıca genel repertuarı içinde ben olsam, Turhan Selçuk'un çizgi romanından Mehmet Akar, Ergin Arık, Genco Erkal ve Macit Koper tarınca oyunlaştırmış, yıllar önce Dostlar Tiyatrosu tarafından sergilenmiş olan Abdülcebbar isimli Türk Müzikal'ini sahnelenmek isterdim.

— *Neden Abdülcebbar?*

Cücenöğlu: Çünkü Abdülcebbar antiemperyalist bir oyundur. Kahramanları bizdeniz. Bizden olan (öçü) de halk hemem benimseyecektir. Üstelik komedi, güldürüsü de var. Ayrıca bu müzikale harcamasın para. Evita için harcanan 1,5 milyar hırının yüzde onunu bile tahminayacak. Kapan parayla da Fatih Reyat Nuri Güntekin Tiyatrosu gibi iki tane tiyatro salonu açılabilir. Bu hem özel tiyatroların salonsuzluk sorunuyla çözüm bulabilir hem de, bir Türk müzikalini çok daha geniş kitlelere ulaştırma olanağını verirdi bize. Zaten bizim dünya görüşümüzde yakışan böyle bir davranış olurdu.

Ayrıca seçilecek oyun yalnızca Abdülcebbar değil, Örneğin, Erol Top'un yazdığı Pir Sultan Abdal ya da Mehmet Akar'ın başarı kazanmış Hikaye-i Mahmud Bedrettin de aynı ilgisiz görülebilir sanıyorum.

— *Pekiyl, Evita niye seçildi sizce?*

Cücenöğlu: Bence Evita'nın seçilmesinin Gency Güneş'in hamam tarafından bililicli olarak yapılmıştır.

Çünkü Gency hamam görevi geldikinden bir yaza, kim ne derse desin oyun seçimiyle ilgili diğer davranışlarıyla ilgili izleyicilerin politik dışı bırakılması ya da Evita gibi yanlış yönlendirmelerin bililicli uygulamaları olmuştur. Evita dünyanın her yerinde bir ekip tarafından kutarılıyor. Bu ekibin dünyanın her yerinde sermayeden destek görmesi, üzerinde önemle düşünülmesi gereken bir olgudur. Nitekim Türkiye'de de Evita olgusu sermaye maddi ve manevi yönden kesinlikle desteklenmiştir. Bence ça unutulmamalı, sermayenin desteği ancak işine yarayan kesimler ve eşyalar için söz konusudur. Çe efsanesini yıkılmadık ve derinliği olmayan kanser olmasın geç kadim izayıyla bu müzikalini, kimlerisi işine yarayacağını takdirlenilerek harakıyor.

— *Siz Bence de Gency Hamam'ın bililicli bir şekilde sorumsuzluğuna, Biret ağır menaat?*

Cücenöğlu: Bililicli bir seçimi taze. Geçmişte de bililicli örneklere var. Örneğin, görevi getirildiği gündele Şehir Tiyatroları'nda 1402 sayılı Sıkıyönetim Yasası ile çeşitli ihbarlar nedeniyle işinden atılmış sanıklar vardı. Sonradan Süleyman bu sanatçıları akladı ve görevlerine iade edilebilmekleri yönünde Şehir Tiyatroları'na yazı yazdı. Ancak Gency Güneş Hamam bu sanatçıları almadı. Kadrolarını ise, başkalarıyla doldurdu. Almak zorunda kalsın bir kısım sanatçıya da kesilebilir pıres verildi. Bundan en belli başlı örnek ise, değirli yazar-yönetmen Bapaz Sabuncu'dur. Ayrıca oyun seçimlerinde kesinlikle ilikemli insanlarmın politik dışı bırakacak seçimler yapıp.

— *Analizimiz kadandayla Gency Güneş'in karışması.*

Cücenöğlu: Benim Gency Güneş'in hamamı karşı ilikili olmasınla um yok. Hatta kendisinin çok sempatik buluyorum. Üstelik çok iyi bir halkla ilişkiler uzmanı da diyebilirim. Ancak Gency Güneş'in zihniyetine katılmıyorum.

— *Evita'nın reklamı fazlasıyla yapıldı. Oyun neredeyse bilmek dışı; ancak unutmaz düzeyde iş yapılmadı. Bunun sizce bir açıklaması var mı?*

Cücenöğlu: Bu doğrudan doğruya halkımıza yabancı bir işiğin reddedilmesindedir. Her türlü reklam ve reklam kampanyası reklam eleştirin de büyük bir bölünme ya oymu terk edip gitmiş ya da pıymnlıklar içinde izleyiciler parasma ve zamanına acıyarak oymu dırmeyi başarmıştır. Ayrıca bilet ücretlerinin de bu pıymnlıklı işiğe masvini olan düzeyde olması sanıyorum sonucunu etkilemiştir. Oysa örneğin verdiğim Abdülcebbar sahneleneydi ve bilet ücretleri de makul bir düzeyde olsaydı sanıyorum bu sonuç yapılmazdıydı. [C]

► Zühal Olcay ve Neço Beğenilen Evita ve Che alırlar.

► Evita sahnelenirizlen en çok konuşulan aşunu olmayan bapadı.

Doğal çevre sorunları

KIBRIS'IN KUZEYİNDE DENİZ
KAPLUMBAĞALARI SAHİPSİZ

Kıbrıs'ın kuzeyinde kıyı şeridi tüm yaz sezonu boyunca kullanılıyor. Çalılar, çöpler, kamplar, kaplumbağaların sahile çıkıp yumurtlamasını zorlaştırıyor. Bilinçsiz insanlar, kaplumbağaları öldürüyor, lokantalara satıyor, yumurtalarını kırıyor.

■ Sevgili Uludağ Erkut

Kaplumbağalar, yeryüzünde 180 milyon yıldan bu yana varlıklarını sürdürebilmişler, antik Yunan'da kutsal bir yaratık olarak bilinmişler; Poseydon ve Afrodit'in en sevdiği hayvan olarak mitolojiye geçmişler.

M.Ö. 550 yıllarında Ege yöresinde bulunan ilk Yunan paralarının üstünde bir deniz kaplumbağasının resmi görülmüştür.

Carretta Carretta diye bilinen türdeki deniz kaplumbağaları, aslında milyonlarca yıldan beridir Akdeniz'de yaşıyor ve Yunanistan, Türkiye ve Kıbrıs'ın sıcak kıyılarında yumurtlayıp yeni nesiller yetiştirmek için kullanılıyor.

Oysa artık, Carretta Carretta'lar tehlikede... Çünkü Kıbrıs'ın kuzeyinde deniz kaplumbağaları sahibsiz; sahibsizden öte, bilinçsiz davranışlar, davarasızlık, özensizlikler, huzla bu türün yokolmasına neden oluyor...

Akdeniz'in deniz mavilerinden çıkıp Kıbrıs'ın kuzeyindeki kıyı şeridinde yumurtlamaya gelen deniz kaplumbağaları oldukça zor günler yaşıyor.

Kıbrıs'ın kuzeyinde kıyı şeridi tüm yaz sezonu boyunca kullanılıyor. Çalılar, çöpler, kamplar, kaplumbağalar ancak belirli ıslarlarda kıyılarda yumurtlayabiliyor ve Kıbrıs'ın kuzeyindeki kıyı şeridi de bu açıya sahip. deniz kaplumbağalarını dünyadaki üçüncü büyük

örneği alanı durumunda bulunuyor. Nedeni tüketimkte olan deniz kaplumbağalarının korunmasına yönelik ikaz levhaları kıyı şeridinde görülebiliyor ancak bunlar, halka bilinçlendirme çabalarıyla birleşmese, salt birer "levha" olarak kalıyor. Çünkü bilinçsiz insanlar, sık sık kaplumbağaları öldürüyor, lokantalara satıyor, yumurtalarını kırıyor...

Son zamanlarda, Kıbrıs Türk batımının, özellikle muhalefet gazetelerinin konuya geneli vermesyle birlikte, kaplumbağaların en yoğun biçimde yumurtladığı Alagadı bölgesine meraklı Kıbrıs Türkleri de gitmeye başladı, Carretta Carretta'lar

▲ Carretta Carretta neslinin yıldızdenek yumurtaları kimsin denirliklerine girmeyeceği. Avcıların bir el onu oradan çekip almazsa!

lar, yatlı-sözöl gece ahenleri yapıp, Carretta Carretta'ları arabeskte yumurtlatıyor.

Bu menekli çevreler bir yandan ateş yakıyorlar, öbür yandan sandırın çıkıyorlar, kimileri radyo-veye arabesk bir kaset koyuyor; rakı-kar dokülp mangalda kebab çeviriyor ve zavalı Carretta'lar bu karagaş içinde çukur kazıp yumurtlamaya çalışıyor. Kaplumbağaların nasil yumurtladığını çok çocuk merak edebilir, araba projektörlerini yakarak doğumu daha yakından izlemeye çalışıyor...

Carretta Carretta'ların yavrusu Chelonis Midas türü kaplumbağalar da Kıbrıs'ın kuzey kıyısında yumurtalarını bırakıyorlar.

Deniz kaplumbağaları geniş, karazlık bir kıyı şeridinde, ince kum taneleri arasında yumurtlamayı tercih ediyor. Dişi kaplumbağalar yaz boyunca iki ya da dört kez, iki haftalık arayla yumurtalarını bırakıyorlar. Dişi kaplumbağa yavaş yavaş, Akdeniz'in muvi sularından çıkarak, altın kumlarla kaplı kıyılarda ilerliyor ve uygun bir yer bulurak, kocaman bir çukur kazıp yumurtalarını gömüyor. Deniz kaplumbağalarını ürktüp, çilemelerini ve yumurtalarını denizlere; projektörlerin ışıklarıyla, deniz kaplumbağalarını yellerini yağmalarına neden oluyor. Kamp cadılarla işe kaçılan demir kanlılar deniz emsileri, yumurtaları parampaça ederek, karada doğmadan Carretta'ların yavrusuna son veriyor. Her iki-üç yılda bir yumurtlayan bu sahibsiz kaplumbağalar için Kıbrıs'ın kuzeyinde gelecek oldukça karazlık görünüyor...

İnsan hakları için toplu konser

TEPKİ VE KATKI BİRARADA

Bir grup tanınmış sanatçı 22 Ağustos 1989 günü düzenledikleri bir basın toplantısında, 27 Ağustos 1989 pazar günü İstanbul'da insan hakları ihalleri karşısında tepkilerini dile getirmek ve gırlarını tunkulu ve hükümetler ile yaka-larına iletcekleri toplu bir konser düzenleyeceklerini açıkladılar.

Otuz beş sanatçının katıldığı, İstanbul'da insan hakları ihallerine tepki duyan sanatçılar, bir toplu konser vermek istedikleri için İnsan Hakları Derneği'ne başvurdu-lar.

İnsan hakları ihalleri karşısında tepkilerini biraraya gelecek müzik-leri ve diğer katkılarıyla dile getirecek sanatçıların toplu konserinin düzenlenmesini İnsan Hakları Der-

neği istedi.

"İnsan Hakları Yürün Değil Şimdi" adıyla 27 Ağustos 1989 Pazar günü Beşiktaş Tarihî Çay Bahçesi'nde saat 16.00'dan itibaren düzenlenecek konserin geliri, katılan sanatçıların da isteği doğrultusunda İHD aracılığıyla yurtiçi ve hükümetlere ve yoksullarına dağıtılacak. Bir dişi konserin iki oğacın umulan toplu konser katkilesan sanatçıları şunlar: Arif Yılmaz, Barış Pehlivan, Bulutsuallık Özlem, Cem Karaca, Deniz Türkali, Ezginin Günlüğü, Ferit Meriçbaşı, Hale Soygazi, Hakan Bulğün, İhan İrem, Mehmet Gürcü, Muzik, Murathan Mungan, Mujdat Gezen, Serdar Aker, Şahika Tekand, Şahika Kay-gan, Yusu Türkü, Zuhul Olup.

► Toplu konser katkilesan sanatçıların bir bölümü 22 Ağustos 1989 günü Yıldızlar Zindanları önünde basın toplantısı düzenlediler.

Avrupa'dan KTKT yetkililerinin komuşu olarak gelen bazı çevreler, istikdardaki ÜBP hükümetine, kaplumbağaların korunması için maddi yardım yapmayı ıstahatli emsiler ve "yapmışlar" da, ancak ÜBP hükümeti, bugüne dek, hiçbir işle ve acem yattırını olarak görülecek bir "Çevre Dairesi" oluşturmaktan başka birşey yapmış değildi... Çevre Dairesi'nin ise, adı var, kendiyle, deniz kaplumbağalarının korunmasına yönelik bugüne dek herhangi bir çalışma yapmış değildi.

Bir yumurtlama sezonu daha noktalanırken, Carretta Carretta'ları gelecek yılınme sezonunda görülecek mi? Kıyıcı Kıbrıs kıyı şeridi Carretta Carretta'lar için mezar ol-maktan kurtarılacak mı? Aşıl Nadir'e alt Alagadı bölgesinde kaplumbağalar yumurtlamaya devam edebilecek mi yoksa burda yaptırılan tesisler, işle sürede kaplumbağaları bu kıyıda bu kovacak mı?

Kesin olan şu ki, zaman Carretta Carretta'ların aleyhine işliyor...

"Global kapitalist kültür hegemonyası" altında

KÜLTÜR KÖLELİĞİ

Kitle kültürüyle başlayıp, bugünkü kültürsüzleşmeyle devam eden bu süreç, sonuçta ister istemez büyük bir kültür boşluğuna yol açacak... bu da ulusların, hele ülkemiz gibi 'çarpık-özgelişmiş kültür toplamları' açısından (1) 'çağ altlama'nın bir gereği olarak) "kültür köleliği"ne yol açacaktır.

■ Aziz Çalıcılar

Günümüzde "global kapitalist kültür hegemonyası" diye adlandırabileceğimiz "uluslararası tek-büyük kapitalist tüketim kültürü", ulusal kültürün kimliklerini, kültürel değerlerini yitirmesine yol açar hale gelişmiş bulunmaktadır. Amerikan sanayi-ötesi kültür emperyalizminin, "dünyanın amerikanlaştırılması"nın bir bileşeni olan bu süreç, uluslararası kapitalist sistemin ayrılmaz bir parçasıdır. Bu sistem, askeri-ekonomik-teknolojik-kültürel-ideolojik bir bütünlüğe sahip, başlıca dünya iletişim-bilimsel teknolojinine ve medyaya egemenlikte kendini göstermektedir.

Teknolojik-bilimsel gelişmeler, askeri-ekonomik çıkarlar için hizmet ettiği kadar, kültürel-ideolojik değerlerin korunulmasına da hizmet etmemektedir. Nitekim, bugün dünyadaki büyük "medya endüstrisi" savayı, dünyada yeni bir hegemonya alan olarak ortaya çıkmış bulunmaktadır. Buhârî'nin savayı, İslâmî ilahî emir, aydın buluşları, teknoloji, basın-yayın ve sinema-TV sanayi ve teknolojinin global tekellemeleri, ister istemez kültür sanayilerini etkilenen, kültürel üretimi belirleyici başlıca etkenler olmaktadır.⁽²⁾ Nitekim, çok-uluslu şirketler, çok-uluslu bankaların dünya tekellemesi, elektronik-ibarenik sanayinin etki alanları, dünya kültürel gelişme sürecini bu çok-uluslu şirket bütünlüklerinden doğan ye-

ni hegemonya biçimine bırakmış, ulusal kültürlerin bu "global kapitalist kültür hegemonyası"na zıtlarına yol açmış bulunmaktadır. (Burada, Time Şirketi ile Paramount Şirketi arasındaki güncel çatışması, 20th Fox Film Şirketi'nin News International Şirketi'ne de geçirmesi, Coca Cola'nın Columbia Pictures Şirketi'ni alması anımsayılmalıdır.)

Bu süreç, başlıca 70'lerde yer alan ekonomide "liberalleşme ve istikrarlaşma (dergelentasyon)" sürecinin bir sonucu olmuştur. Tekelleşmeye giden yol, liberalleşme, kurulu yapıların bozulmasından, "özelleştirme" den geçtiği için, medya endüstrisinde tekelleşmeler, medyadaki liberalleşmelerin sonucu olmuştur. Aşında, bu süreç, tüm ülke ekonomileri için geçerlidir. Söz gelimi, bugün masal İngiltere'de Thatcherizm için kamu kuruluşuna yasakta bırakılmış, hepsini özet tekelleşme devleşiyor. Türkiye'de de devlet-kamu kuruluşları da özelleştirme yoluyla yavaş yavaş (yabancı) tekelere devredilmektedir.

Cumhuriyet Türkiye'nin özerkliği ve demokratik olan kurallarıyla "yan-bançılara teslim edilmiş" (milliyetçi-dincilik arasında) "haraç mezar satılması"⁽³⁾ süreci bundan başka bir şey değildir.

Kaygısız, ekonominin, daha doğrusu toplumsal-kültürel üretim-işletimin yabancıların egemenliğine verilmesi, kültürel egemenliğin de elden çıkmasını getirecektir. Nitekim, ülkemizde kültürel geli-

meye bakıldığında, bu sökoonusu "kültür köleliği"ne giden sürecin aç ayamaden geçişi rahatlıkla görülmektedir: 1) "Kültür köleliği"nin oluşması 2) Kitle kültürünün, yani (büyük ölçüde) soyuz arabesk kültürün ulusal kültürü biçimi haline gelmesiyle birlikte yer alan "kültürsüzleşme" 3) Bu kültürsüzleşmenin doğrudan sonucu olarak "Kültür boşluğu". İşte, kitle kültürüyle başlayıp, bugünkü kültürsüzleşmeyle devam eden bu süreç, sonuçta ister istemez büyük bir kültür boşluğuna yol açacak, ancak toplumsal olarak bu boşluğu doldurma olanaklarımız olmadığı için, yani ekonomik gücümüzün, kültürel-üretim-işletimin gücümüzün, kültürel-ekileşim medya ve kurumların yabancılar devretmesi, olacağını için, sonuçta bu "kültür boşluğu" yabancılar tarafından, yani (yabancı istisnaları dışında) "kültür köleliği"ne yol açacaktır.

endüstriyel tekellemeleri, çok-uluslu şirketlerin dayattıkları kültürler ve kültür ideolojileri tarafından doldurulacak, bu da ulusların hele ülkemiz gibi "çarpık-özgelişmiş kültür toplamları" açısından ("çağ altlama"nın bir gereği olarak) "kültür köleliği"ne yol açacaktır.

Nitekim, son zamanlarda, ülkemizde istese de, bile bile ve göz göre göre yaratılan, başlıca 12 Eylül'de getirilen "Kültürsüzleşme"nin⁽⁴⁾ doğurduğu "kültür boşluğu", işte bu "uluslararası kapitalist medyanın" tarafından doldurulmaya başlanmış bulunmaktadır. Türk sinemasının (kendini devlet eliyle verdiği silahla öldürmesi sonucu) yabancı şirketlere (Warner Bros'a) devretmesi sinema kültürü alanında bu süreç başarıyla gerçekleştirilmiş bulunmaktadır. Başında egemenlik olarak giden "kültür boşluğu" işlenerek rastlana dönüştürüldü. Bahalı'nın yarımının (gittikçe de tümüne yakınına)

uluslararası bir sermaye gücü olarak Asil Nadir Topluğuna'nın egemenliğine geçmesi ilgili siviller gündemden düşmüştür. Telefon iletişim ağının da ayağına İTİ'ye devri gerçekleştirilmiştir. TV'nin de özet, yani yabancı tekelere uygun zamanda devredilmiş. İkinci büyük dayamalıdır. ("Evil" dolayısıyla) istisnadan da bu yana sermaye devri (tıpki İngiltere'de olduğu gibi) başlatılmış bulunmaktadır. Kısacası, ülkemizde kültür-sanat medyanın içinde "global kapitalist kültür hegemonyası"na terk edilmiştir. "Kültür köleliği"ne (kayıp) hep birlikte hazırız olalım!⁽⁵⁾

(1) Herbert Schiller, "From Ideology to the Market: Big Business and Cultural Change", The Monthly Review, 27 Temmuz 2 Ağustos 1985. (2) Paul D. Taylor, "Mass Media and the World", Cambridge, 14 Ağustos 1985. (3) Aziz Çalıcılar, "Kültür Sineması: Kültürsüzleşme", Karadeniz Dergisi, Temmuz 1989.

DUARLARI DENİZE BOYUYORLAR

1. OKUDAR KATİBİM
KÜLTÜR VE SANAT FESTİVALİ

19 Ağustos - 3 Eylül 1989 İstanbul

■ Ahmet Ümit

İstanbul'da herkes Kız Kulesi'ni bilir. İstanbul'da dünyada yaygınlar. Her film, her fotoğraf, her kitap, her basın tekerlerinden tanınır. Onlar Kız Kulesi'nin Anadolu'ya dönük penceresi gibi bir semt baktır. Bu semtin adı Salacak'tır. Şu son günlerde Salacak'ta ilginç olaylar oluyor.

Her sabah Salacak'ta, pembede bir bürünmüş bir adam ması satar. Her akşam, avcılarında dutmuş kurt sevdiklerinde, istikadın bir kurtu geçerek kurtu duyma tutup. Güneş Halk'ın surlarında yatıyor, orada kararına pembede adanmış vuruş karışık duyma böylece kurtulmaktadır. Ellerinde denizi taşıyan pembede adam, Salacak'ın gençlerin duvarına (kurtu) onlarca resimden yalınca bir taşıyor. Gençler mevinin bir-

bir toynulu akan İstanbul Boğazı'nı kırsan betonları soğuk görüneceğine son vermek için çıkmış bir resimci. Bu zamanlarda kurtu her günlerini öldürmek veya yaralayarak, oklamak yerine, semtlerin tekellemişleri ağır, ağır seçiyor tekellemişleri. Ve bir bir resim kurduğundan yarım görünen kendi olanaklarıyla gerçekleştiriyor bir yaratıcı etkinlik. Salacak halkının da oltuna katılıyor bu etkinlik bir ilik adını niteliğindedir. Çünkü Salacak'lı gençler bu tür cabalarını sürekli kurtmak istiyorlar. Ama amaçları semtleri bir kurt mevini haline getirmek. Böylece Kültür ve Sanatın semt insanlarının taşınmasını yeni olanakların açması ve gençlerin toplu yaratıcılıklarını ve işitimi amaçlıyorlar. Geçmişte de, insan Salacak'ın o eşiği geçemiyordu. Çünkü onlara hak vermemişlerdi. Neden bu güzel belde bir kurt

merkezini olmasın? Salacak'lı gençler bu doğrultuda ilkerlerini (Okudur) Bediye'nin tekellemişleri. Okudur Bediye'nin tekellemişleri olmaları karşılığında, Okudur Bediye'nin tekellemişleri. İlk somut işitirmeleri 27 Ağustos-3 Eylül tarihleri arasında Salacak'ta düzenlenerek olan 1. Okudur-Katibim Kültür ve Sanat Festivali. Bu festivalde konuklar, konuşmalar, söylemler ve etkinlikler yapıldı. Gençlerin bir girişimlerine karşı hükümetin sergilediği tavır. Kültürün bakanlık düzeyinde temsil edildiği hükümet, böylece kendiliğinden girişimleri duymaya devam etmekte kalmıyor; Salacak'ta düzenlenmiş bir konuşma, hükümetin politikaları tarafından engelleniyor. Bu durumda Salacak'lılar hükümeti şunları söylüyorlar: "Göle etme başka insan istemiyor!"

aziz nesin BULGARİSTAN'DA TÜRKLER TÜRKİYE'DE KÜRTLER

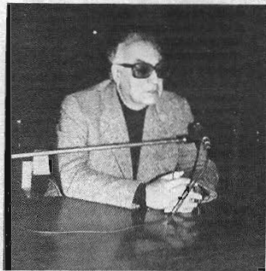
"Bütün bu vaptaların, her nerede ve ne zaman olursa olsun, şair sosyalizme değil, demokrasiye, insan haklarına ve çağdaşlık aykırı olduğunu ilan edict..."

sikti!

değerli kitaplar yayımlar.

AĞRI DAĞI EFSANESİ İSTANBUL TİYATROSU'NDA

(Adımlar Kültür Servisi)-12 Eylül'den iki ay sonra İstanbul Belediye Şehir Tiyatrosu'nda kendilerine yakışıkla üye birliğe birlikte Skopje'den Komünistlerin görevine son verilen Türkiye Barış Davası sağıcı yönetmen Ali Taygun 9 Yıl sonra tiyatroya döndü.

Yazar Kemal'in aynı adı romandan Ali Taygun'un sahneye koyduğu A'ın Dağı Efsanesi 1974'de sergilenmiş, epeyce ilgi görmüştü. Bu yıl repertuarını yerli dışarıya zenginleştiren Şehir Tiyatrosu bu yapıtı bir kez daha sunmak üzere yönetmeni anladı.

1402'den Mustafa Akşirine ile Avel Yalçın'da döndü Ağrı Dağı Efsanesi'yle gerçekleştirecek. Oyunda Gültahar rolünü eski gö-

revine daha önce Katerina Blum ile dönen Aliye Ünsanstan, Ahmet'in ise Kazanlı Aliyeli hatırlarından kaçmayan Erhan Yavaşoğlu canlandıracak.

"Bir aşkın, bir halkın, bir dağın hercuhercu oluşunu ele aldığımız eserde usta yazarımız Yazar Kemal'in şiirini gözlemlemek büyük zevk", diyor Ali Taygun yapıt hakkında. "Oyunda en ağır yük koronamızı oynadık. Oiler dağ efsanesi, çok çabucakla senar aşk hikayeleri ifade edecektir."

Mevim başında Harbiye Muhlin Ertuğrul Tiyatrosu'nda sergilenmek olan Ağrı Dağı Efsanesi sanat günümüzde anlamlı bir yer doldurdu. □

► "PARTİMİZ, BİRLİKTE YÜRÜME

indirecektir.

Günümüzde marksist solda, eski kümelenmelere temel olan ulusalara ve ulusal kolları, köklü bir biçimde değişmiştir. Hareketimizin ana akımlarını politik-örgütsel birliğine temel olacak yeni bir durum ortaya çıkmıştır. Türkiye marksist hareketi bu duruma uygun yeni bir birliğe ulaşmayı amaçlamaktadır. Dünden farklı olarak THKP bugün, çok geniş markist çevrelerin aynı örgüt içinde birarada olmasını olmaksızın görüyor.

Marksist hareketimizin yeni birliği, ne "ayrılmaz ayır, ayrılma ayrı yollar" gibi anlayışlarla, ne de bir akımın diğerlerini kendine emme birleştirilmesini gerektirebilir. THKP, marksist hareketimizin tarihinin birliğe değerdendirilmesi ve ortak derslerin çıkarılması temelinde, günümüz dünyasının ve ülkemizin köklü bir biçimde değiştiği koşullarda, kendimizi yenilemeyi, çağdaş bir komünist partiye yazmamızın amaçladığını ortak anlayış, birliği ve

ni birliğe ulaştıracağına inanıyor.

Marksist solun yeni birliği, parti, yasa komünist parti, 70 yıllık il-kemiz devrimci hareketinin bütün mirasını kollektif sahipli olarak be-lirlebilir. Hiçbir birleşim, hiçbir ko-lunma tekel olma iddiasına, ayrıca-hi sahipli olma itirazına buhannam-almaz. THKP bu süreçte kendi programatik yaklaşımını, politik anlayışını daha da geliştirecek tutumlarıdır ya alakalı, ama politik, örgütsel hiçbir ayrıntıca talebi, y-e ve yonellerinin herhangi özel bir konum iddiası olmayacaktır.

Ülkemizin, toplumsal yaşamın demokratikleşmesi mücadelesinde güçlü bir komünist partinin ihtiyaç-ya-z. THKP'yı yitmiş, çağdaş ve yasa komünist partisinin heptimiz ortak eylem olacağını inanıyor. Partimizin, birliğe yürüme kararlılığında olan herkesle, bu süreçte omuz vermeye hazırız. THKP Merkez Komitesi, bütün marksist güçleri bu doğrul-dukta birleşim birleştirme ça-ğırıyor. □

MERCEK

Hazırlayan: Atilla AŞUT

NÜSHEDE ve Altındağ Belediyesi'nin işbirliğiyle "Barış Katkı Konferansı" düzenlendi

"HIROŞİMA VE OKTAY AKBAL"

"HIROŞİMA VE OKTAY AKBAL"

"HIROŞİMA VE OKTAY AKBAL"

"HIROŞİMA VE OKTAY AKBAL"

"HIROŞİMA VE OKTAY AKBAL"

"HIROŞİMA VE OKTAY AKBAL"

"HIROŞİMA VE OKTAY AKBAL"

"HIROŞİMA VE OKTAY AKBAL"

"HIROŞİMA VE OKTAY AKBAL"

"HIROŞİMA VE OKTAY AKBAL"

"HIROŞİMA VE OKTAY AKBAL"

"HIROŞİMA VE OKTAY AKBAL"

"HIROŞİMA VE OKTAY AKBAL"

"HIROŞİMA VE OKTAY AKBAL"

"HIROŞİMA VE OKTAY AKBAL"

"HIROŞİMA VE OKTAY AKBAL"

"HIROŞİMA VE OKTAY AKBAL"

"HIROŞİMA VE OKTAY AKBAL"

"HIROŞİMA VE OKTAY AKBAL"

"HIROŞİMA VE OKTAY AKBAL"

"HIROŞİMA VE OKTAY AKBAL"

"HIROŞİMA VE OKTAY AKBAL"

"HIROŞİMA VE OKTAY AKBAL"

"HIROŞİMA VE OKTAY AKBAL"

"HIROŞİMA VE OKTAY AKBAL"

"HIROŞİMA VE OKTAY AKBAL"

"HIROŞİMA VE OKTAY AKBAL"

"HIROŞİMA VE OKTAY AKBAL"

"HIROŞİMA VE OKTAY AKBAL"

"HIROŞİMA VE OKTAY AKBAL"

"HIROŞİMA VE OKTAY AKBAL"

"HIROŞİMA VE OKTAY AKBAL"

"HIROŞİMA VE OKTAY AKBAL"

"HIROŞİMA VE OKTAY AKBAL"

"HIROŞİMA VE OKTAY AKBAL"

"HIROŞİMA VE OKTAY AKBAL"

"HIROŞİMA VE OKTAY AKBAL"

"HIROŞİMA VE OKTAY AKBAL"

"HIROŞİMA VE OKTAY AKBAL"

"HIROŞİMA VE OKTAY AKBAL"

"HIROŞİMA VE OKTAY AKBAL"

"HIROŞİMA VE OKTAY AKBAL"

"HIROŞİMA VE OKTAY AKBAL"

"HIROŞİMA VE OKTAY AKBAL"

"HIROŞİMA VE OKTAY AKBAL"

"HIROŞİMA VE OKTAY AKBAL"

"HIROŞİMA VE OKTAY AKBAL"

"HIROŞİMA VE OKTAY AKBAL"

"HIROŞİMA VE OKTAY AKBAL"

"HIROŞİMA VE OKTAY AKBAL"

"HIROŞİMA VE OKTAY AKBAL"

"HIROŞİMA VE OKTAY AKBAL"

"HIROŞİMA VE OKTAY AKBAL"

"HIROŞİMA VE OKTAY AKBAL"

"HIROŞİMA VE OKTAY AKBAL"

"HIROŞİMA VE OKTAY AKBAL"

"HIROŞİMA VE OKTAY AKBAL"

"HIROŞİMA VE OKTAY AKBAL"

"HIROŞİMA VE OKTAY AKBAL"

"HIROŞİMA VE OKTAY AKBAL"

"HIROŞİMA VE OKTAY AKBAL"

Gerçekler ve yazarlar

6 Ağustos, Hiroşima'ya atom bombası atıldığı 44. yıldönümündü. Bu açtık yıldönümü dolayısıyla, bütün dünyada olduğu gibi, yurdumuzda da çeşitli törenler, toplantılar düzenlendi. THK, Hiroşima'daki töreni görüntüleri olarak verirken, İstanbul'da, Mağla'da ve Ankara'da düzenlenen toplantılar da geçti. Yazın başında, "dış kaynaklı" haberler dışında, konuyla pek ilgilenmiştik.

Bütün bu figüratçı ortamında, Hiroşima'nın yıldönümüne ilişkin "yerli etkinlikler", yalnızca iki köşe yazımızın sütununa yansdı: Mümtaz Soysal ve Oktay Akbal. Ne var ki, olay çok değişik açıdan ele alınır bu yazımızın da, söz konusu etkinlikleri düzenleyenleri hoşnut ettiler söyleme...

Mümtaz Soysal'a göre, "SHIP"li belediyeler, klasik hizmetlerinden biraz uzaklaşıp, konutlari biraz faraca köşerini etkilemekle yemey eğilmiş" göstermektedirler. "Ama, yollar kaldırımlar, parklar çiçekler, moshuklar suuz, çöpükler kapakuz dururken, Kibris'te 'halkların kardışlığı' ni sağlama ve bu Hiroşima'yı sınımsız omuz bous-bous ağlama görevini de beledi-yeler üstlenmiş, 'az haf, çok iy' bekleyen halk, 'çok iyi, az iy' de-mez de ne der" di?

ŞUT

İKİLEM

"The Guardian" gazetesi-yin yurtdışına göre, Avrupa Toplumluğu'nun Türkiye'yi üye-lik almasını durdurmuş, "Türkiye'nin istikrarı" bous-lurmuş.

Peki, tersi gerçektir mi, bu kez de "ŞUT"ın istikrarı" bous-lur-maz mı?

Ankara'da, Nükleer Savagın Olanakları İhtis Hakimler Derne-ği (NÜSHEDE) ile 5-9 Ağustos gün-leri, genel kapamalı barış etkinlik-leri düzenlenen Altındağ Belediye-si, bu söhnet peki gösterdi. Altın-dağ Belediye Başkanı Ali Raza Koc, "Barış Katkı Konferansı" ni açarak yaptığı konuşmada, Mümtaz Soysal'a adını vermede-şöyle yanıldı:

"Aynı zamanda bilim adamı olan bu yazarımız, gazetecilik kö-sulünde, SHP'li belediyeleri ihtar çekerek, sosyal demokrat belediyeler-i 'barış kurumu' ile ilgilenme-yi bunsak, aynı görevleri saydık 'çok toplama' kını vermiş ge-lirmeleri açtığımız. Bu yaklaşıma her-yaradık, hem de şaşkınlıkla karşıladık. Barış katkında bulun-mak da, en az çok toplum ka-dar belediyelerin aklı görevleri as-ırmadık."

Oktay Akbal'a yönelik eleştiriler-i ise NÜSHEDE yöneticileri şöyle sezdirdi:

"Sayın Akbal, 12 Ağustos gün-

Karajan'ın ölümü

16 Temmuz 1989 Pazartesi günü TV D'ye Dağı Koye gösteril-di. Kısık bir izleyici toplandı. Ço-cukların sevdimce kaçarak-böyük tüm seyirciler kayışlı izlediler. "Tek bir nota bilmeden" New York Film-amoni Orkestrası'nı olgancısı ba-harıyla 3 saat yoneten tüm komed-yan, gösteri ortamında zaman zaman, müzik dırayışının büyük ağırları dalgı geçmeden de geri durmadı. Hele, "Yüz yıl önce emekli olmuş ge-reken orkestra gel'i" taklidi, ger-çekten görülmeye değdi.

Gerçi, gösteride taklidi yapılan orkestra sefinin adı çoklaanmış-gı ama, yeri yitmiş bir sahnedeki ka-ğıt giden, 81 yaşındaki Herbert von Karajan olmuştur. Çöktü, izlemesi

nu Cumhuriyet'e çıkan yazısında, Hiroşima'nın bu yıl yalnızca Mağ-la'da anıldığı, çok kesin bir dil-le belirtir. Oyuna, ADİMLAR'ın geçen sayısında da geniş biçimde verildiği gibi Altındağ Belediyesi-ile işbirliği içinde, bir hafta süren "barış etkinlikleri" düzenledi. Bu çabamıza gözlemcilerin gelime-si bız izadı. Kaldı ki, Sayın Ak-bal, geçen yıl da aynı yonunda duyurmuş. Hiroşima yıldönümü do-layısıyla 5-6 Ağustos günleri çeşitli etkinlikler gerçekleştirilen NÜSHEDE yine çok sayıştı. İnsanlar, yalnızca kendi katıldığı bir top-lanışı önemseyip, tekli etkinlikleri görmedikten gelmiş, üstelik bir de suçlama konusunu yamamış, pe-kı anlayış gibi değdi. Bir de, yon-tarımız sürekli gönderdiğimiz Ok-tay Akbal gibi deneyimli bir gazeteciyiz-doğru dermeginiz adını hatırlatmaya yazmamız, "Nüshed Hakimler Derneği" demesini çok yazdırdığımızı belirtmeliyiz."

İşte, "Hiroşimalar Olmamak" yazısına NÜSHEDE yöneticilerinin eleştirileri de böyle. □

Yaslı belediye Karajan, bir süreden beri sahneye, orkestra ayelelerini yendirmişle kabiliyetleri, ayakta dur-makla büyük gövceli gelirdiydi. Böylesim, müzik tutkusu yürüben kendini bir türlü "emekiye" ayırmıyordu.

Billyorusun, Heribert von Karajan, bir yandan Heribert döneminde Nazi Partisi'ne üye oldu, bir yan-dan da Berlin Filharmonik Orkestra-sı'nı bir "big diktaör gibi" ye-nettiği için çok eleştirilmişti. Şimdi de ilerlemiş yaşına bakmadan or-kestra yönetmeyi sürdürürken, alay konusu oluyor.

Ne ilginç bir rastlantıdır ki, Dağı Koye'nin 16 Temmuz günü TV'de takıldığını yazdığı sırada, Karajan, yalnızca müzik değdi, dünyamız da temelli "yedi" ediyordu. □

